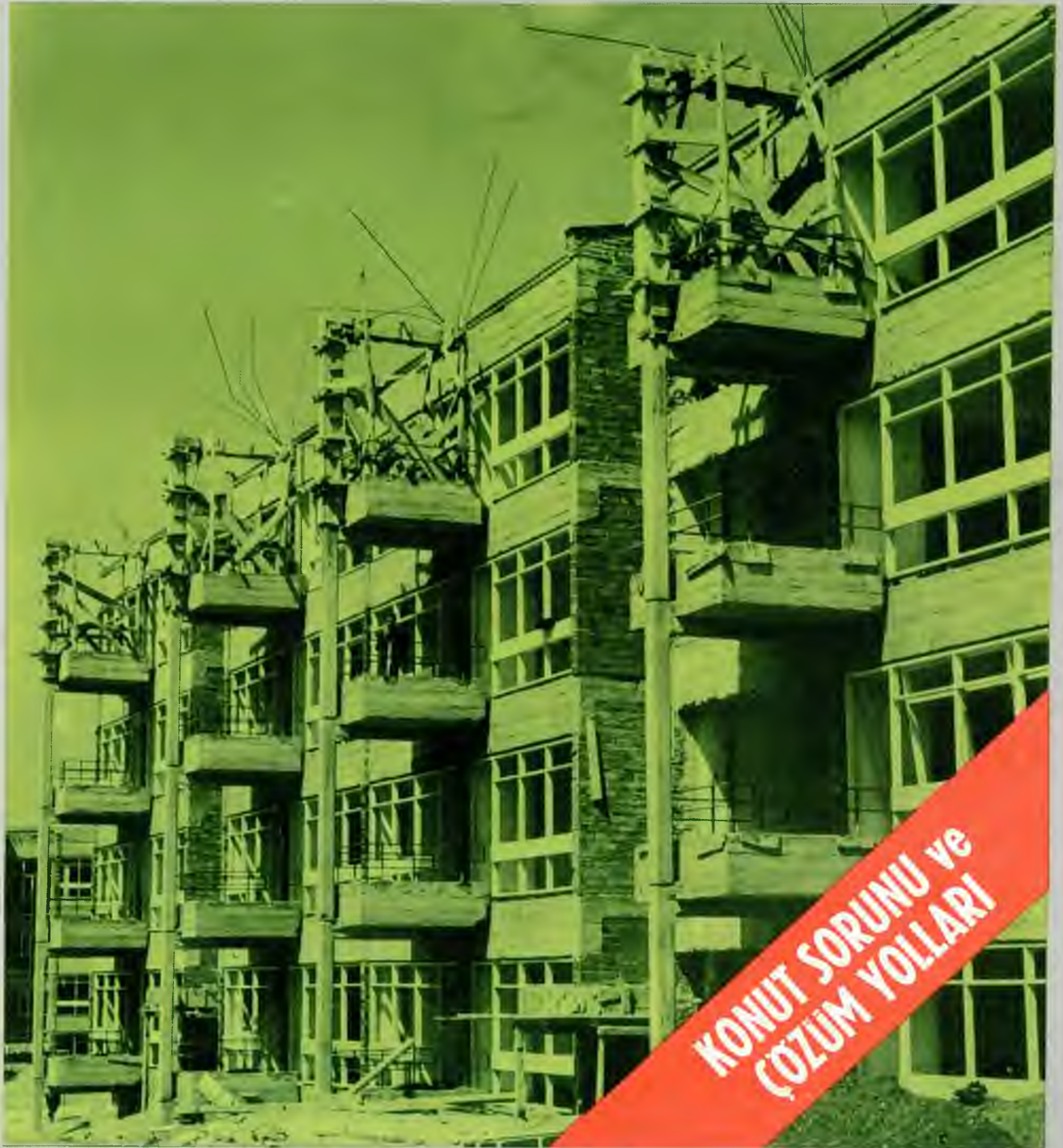
Türk-İş

SAYI : 105



TÜRKİYE
İŞÇİ
SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

Türk-İş

AYLIK DERGİ

KASIM
1972
YIL : 9
SAYI : 105

FİATI : 250 Krş.
BİR YILLIK
ABONE : 25.00 TL.

Türk-İş adına sahibi
SEYFİ DEMİRSOY

Yazı İşleri Müdürü
ÜLKÜ ARMAN

Fotoğraflar
Şehir Fotoğraf Ajansı
ADNAN HASKOKAR

Adres :
Türk-İş Genel
Merkezi
Bayındır Sokak No. 8
ANKARA
Telefon : 17 91 36

- Türk-İş Dergisi Basın Ahlâk Yasasına uyar.
- Türk-İş Basın ve Halkla Münasebetler Merkezi tarafından hazırlanan Türk-İş Dergisinin bu sayısı, Ankara'da BAŞNUR Matbaasında dizilmiş, tertiplenmiş ve basılmış; klişeler, Doğan Klişede yapılmıştır.

SUNUŞ

Saygıdeğer
Türk - İş Okuru,

Kasım ayı içinde, Türk İşçi Harekti yönünden önemli olaylara tanık olduk. Iki kez ertelenen, hükümet üyeleri ile işçi temsilcileri arasındaki toplantı yapıldı, Türk-İş Yönetim Kurulu da toplandı.

4 Kasım'da yapılan hükümet üyeleri-işçi temsilcileri toplantısında çeşitli işçi sorunları ele alındı. 13 bakan ile kalabalık sendikacıların katıldığı bu toplantı Başbakan, bazı bakanlar ile Türk-İş Genel Başkanının konuşmalarından sonra gizli devam etti. Başbakan yaptığı konuşmada, işçi hakları davasının sadece işçilerin değil, devletin ve işverenlerin de davası olduğunu söyledi. Aynı toplantıda konuşan Türk-Iş Genel Başkanı Demirsoy da, işçi kuruluşlarının karşılıklı görüşmeye büyük önem verdiğini kaydettikten sonra «Bizim hassas olduğumuz konular vardır. Toplu sözleşme, sosyal güvenlik, grev ve kıdem tazminatı... Bunlardan kimseye verecek tevzimiz yoktur» dedi.

Dergimizin bu sayısında, açık geçen oturumda ele alınan konular ve yapılan konuşmalar yer almaktadır.

★ ★ ★

Konut sorunu bilindiği gibi, Türkiye'nin en önemli konuları arasında yer almaktadır. Sorunun çözümü için gereçli yöntemleri bulmak, herşeyden önce sorunu yaratan nedenleri doğru teşhis etmekle ve bu etkenlerin gelişme eğilimlerini doğru saptamakla mümkün olabilmektedir. Bu sayımızda «Konut sorunu ve çözüm yöntemleri» başlıklı geniş bir araştırmamızı bulacaksınız.

★ ★ ★

Türk-İş Yönetim Kurulu Kasım ayı ortalarında toplandı ve ülkemizin içinde bulunduğu durum ile işçi sorunları üzerinde görüşmeler yaptı. Toplantıdan sonra yayınlanan bildiride, Türk İşçi Hareketi'nin demokrasiyi daima vazgeçilmez bir rejim olarak saydığı, varlığının tek ve temel şartını bu rejimin sürmesinde bulunduu önemle kaydedildi. İç sayfalarımızda Türk-İş Yönetim Kurulunun bildirisi yer almaktadır.

★ ★ ★

Bu sayımızda, Türk-İş'e bağlı kuruluşların yaptıkları toplu sözleşmelerle yürüttükleri grevler hakkında da geniş bilgiler yer almaktadır.



HÜKÜMET - İŞÇİ TEMSİLCİLERİ TOPLANTIDA
Önemli konular ele alındı.

Hükûmet-işçiler toplantısı yapıldı

Çeşitli işçi sorunlarına çözüm bulunması amacıyla düzenlenen ve Hükümet üyeleriyle işçi temsilcilerin katıldıkları toplantı 4 Kasım'da yapıldı. Devlet İstatistik Enstitüsü salonunda saat 10'da başlayan toplantıyla, Başbakan Ferit Melen'den başka 13 Bakan ile Türk-İş Genel Başkanı, Genel Sekreteri diğer İcra Kurulu üyeleri ile çok sayıda işçi temsilcileri katıldı .

Basma açık tutulan toplantının ilk bölümü Başbakanın konuşması ile açıldı. Başbakan Ferit Melen yaptığı açış konuşmasında **«Türkiyede işçi hakları bildiğiniz gibi kavga ile değil, milli dayanışmanın, adalet duygusunun emeği saygının mahsulü olarak doğmuştur, teessüs etmiştir. Bu sebepledir ki, Türkiye'de işçi hakları davası sadece işçilerimizin değil, devletin davası, hükümetlerin davası ve işverenlerimizin saygı duyacağı bir davadır»** dedi.

BAŞBAKANIN KONUŞMASI

Başbakan Ferit Melen konuşmasında, sorunların rahat tartışılabilmesi için görüşmelerin gizli yapılmasını istedi ve şöyle dedi :

«İşçilerimizin çok büyük bir çoğunluğunun demokratik rejime yürekten bağlı, sınıf kavgasını hedef tutmayan, kanunlara saygı çerçevesi içinde haklarını arayan meşruiyetçi ve Atatürk milliyetçisi kuruluşlar etrafında toplanmış olmasını, bu toplantımızın ve bundan sonra yapılacak müşterek toplantıların büyük başarıyla sonuçlanması için bir teminat olarak görmekteyiz.»

Başbakan, işçi davasının sadece işçilerin değil, devletin hükümetlerin ve işverenlerin saygı duyacağı bir dava olduğunu belirtti ve bu konuda şöyle dedi :

«Türkiye'de işçi hakları bildiğimiz gbi kavga ile değil, milli dayanışmanın, adalet duygusunun, emeğe saygının mahsulü olarak doğmuştur, teessüs etmiştir. Bu sebepledir ki, Türkiye'de işçi hakları davası sadece işçilerimizin değil, devletin davası, hükümetlerin davası ve işverenlerimizin saygı

duyacağı bir davadır.»

Melen, işçilerimizin haklarına ilişkin sorunlara çözüm yolu bulunmasında büyük ölçüde müşkilata uğranılmamasının başlıca sebebinin de, bu anlayışın hükümetlerde, işçilerde ve işverenlerde yerleşmiş olmasında aramak gereğini belirtti.

DEMİRSOY'UN KONUŞMASI

Başbakan Ferit Melen'den sonra konuşan Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, Türk İşçi Hareketinin bu tür görüşmelere büyük önem verdiğini söyledi ve toplu sözleşme, hür sendikacılık ve grev hakları gibi konularda asla taviz vermeme kararında olduklarını da tekrarladı.

Demirsoy özetle şöyle dedi :

«Danışmaya, karşılıklı görüşmeye önem veririz. Bakanlar ve sendikacılar toplantılarından sonra olumlu sonuçlar alınmıştır. Kısır çekişmelerin kimseye fayda sağlamayacağına inanıyoruz. Kısır çekişmelerin memlekete büyük zararlar getirdiğini hadiseler ortaya koymuştur. Bizim hassas olduğumuz konular vardır. Toplu sözleşme, sosyal güvenlik, grev ve kıdem tazminatı... Bunlardan kimseye verecek tavizimiz yoktur. Ucundan, kenarından bile birşey veremeyiz. Mizacımız serttir. Rahat konuşuruz, fakat hiçbir ard niyetimiz yoktur.»

MÜEZZİNOĞLU'NUN KONUŞMASI

Açış konuşmalarından sonra Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu genel ekonomik durum hakkında bilgi verdi. Müezzinoğlu, kalkınma hızının plânda öngörülen yüzde 7'lik hedefin üzerinde gerçekleşeceğini açıklarken, çeşitli sektörlerdeki yatırım ve üretim artışlarını örneklerle anlattı. Maliye Bakanı, döviz, para-kredi alanlarındaki gelişmeleri de anlattı.

Maliye Bakanı Müezzinoğlu, fiyat hareketleri üzerinde de durdu. Bakan, bu konuda hükümetçe harcanan çabaları belirtti ve geçen yıla göre, tam bir başarıya ulaşılmamış olmakla birlikte, fiyat artış hızının önemli derecede ağırlaştırıldığının ve daha iyi durum yaratıldığının söylenebileceğini belirtti.

Maliye Bakanı, 1973'de sermaye yatırımlarının yüzde 18'lik bir artışla 42 milyar liraya yükseldiğini söyledi ve **«1972 yılı toplu sözleşmeler yönünden hareketli bir yıl oldu. Büyük bir kısmı intaç edildi.»** dedi.

Konuşmasının bu bölümünde işçi sorunları üzerinde de duran Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu, 1972'de yurt dışına gönderilen işçi sayısının 70 bini bulacağını açıkladı ve istihdam sorununun Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı içinde çözümlenemeyeceğini belirtti, 1977 deki işsiz sayısının 1 milyon olacağını söyledi.

Maliye Bakanı, geçen yıl görülen ve yüzde 23'e varan fiyat artışlarının bu yıl yüzde ondan yukarı çıkmadığını da sözlerine ekledi.

Müezzinoğlu'nun konuşmasından sonra hükümet üyeleri ile işçi temsilcileri arasındaki toplantı gizli olarak devam etti.

Saat 16.30'da sona eren toplantıdan sonra bir açıklama yapan Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner, görüşmelerin olumlu geçtiğini ve işçi temsilcilerinin, işçilerin bir çok sorunlarını dile getirdiğin belirtti.

Türk-İş Dış İlişkiler Bürosu kuruldu

Türk-İş, uluslararası ilişkileri hızlandırmak ve sendikaların bu konudaki çalışmalarını da koordine etmek amacıyla bir «Dış İlişkiler Bürosu» kurdu.

Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy konu ile ilgili o'arak teşkilata gönderdiği genelgede **«Uluslararası ilişkiler konusu, Teşkilatımızın da malûmu olduğu üzere, içinde bulunduğumuz şartlar bakımından, Türk İşçi hareketi için ayrıca önem taşımaktadır»** dedi. Demirsoy genelgesinde özetle şöyle dedi :

«Türk Sendikacılığının uluslararası ilişkileri, özellikle son yıllarda hızla gelişmiş, başta Türk-İş olmak üzere, sendika ve federasyonlarımızın hür ülkeler sendikaları ile temasları gittikçe yoğunlaşmıştır.

Teşkilatımızın da yakından bildiği gibi, bir yandan Tük - İş Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) ve diğe ülkeler Konfederasyonları ile işbirliğinde bulunurken, öbür yandan da üyemiz sendika ve federasyonlar, bağlı bulundukları mesleki federasyonlar (ITS'ler) ve diğer ülkelerde aynı işkolunda kurulu sendikalar ile yakın temas halindedirler.

Çağımızda, sendikacılık hareketi, ulusal sınırlar içindeki çalışmalar kadar, uluslararası ilişkiler bakımından da ileri bir önem kazanmıştır. Bu nedenledir ki, işçi hareketleri, birbirleriyle ilişkilerini düzenle şekilde yürütmekte, dış ilişkiler konusunda, kendi çıkar ve görüşlerine uygun politikalar tespit edip, uygulamaktadırlar. Uluslararası ilişkiler konusu, Teşkilatımızın da malûmu olduğu üzere, içinde bulunduğu şartlar bakımından, Türk İşçi Hareketi için ayrıca önem taşımaktadır.

Bu gerçekleri gözönünne alan Konfederasyonumuz, hem kendisinin, hem de teşkilatınızın uluslararası ilişkilerinin daha düzenli işleyebilmesi, uluslararası alanda daha güçlü bir yere ve daha çok söz sahibi olmasını mümkün kılmak amacıyla yeni çalışmalara girişmiştir. Bu arada, Türk-İş bünyesinde bir «Dış İlişkiler Bürosu» teşkili için yapılan ön çalışmalar tamamlanmıştır.

Bu yoldaki çalışmalarımızın istenilen yönde başarılı sonuçlar vermesi için uluslararası ilişkilerin taşıdığı öneme paralel olarak, ciddi, titiz ve itinalı bir çalışma içinde bulunulması zorunluğu vardır.»

Türk-İş Yönetim Kurulu toplandı



TÜRK-İŞ YÖNETIMI KURULU TOPLANT HALINDE
«Demokrasi vazgeçilmez bir rejimdir»

Türk-İş Yönetim Kurulu, 15 Kasım'da başlayan ve üç gün devam eden toplantısında Dokuzuncu Genel Kurul'un 7 Mayıs tarihinde İzmir'de toplanmasına karar verdi.

Ülkemizin içinde bulunduğu politik ortamı ve bu ortam içinde Türk İşçi Hareketinin durumunu da görüşen Türk-İş Yönetim Kurulu, bir bildiri yayınlayarak ele aldığı konuları kamuoyuna açıkladı.

Türk-İş Yönetim Kurulu şu bildiriyi yayınladı :

1 — Türk İşçi Harektei, demokrasiyi daima vazgeçilmez bir rejim olarak saymış, varlığının tek ve temel şartını bu rejimin sürmesinde bulmuştur. Türk Sendikacılığı, çağımızın, halkın mutluluğunu hedef alan ileri demokrasi anlayışının bütün koşullarıyla yurdumuzda yerleşip uygulanmasını, ülkenin çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmasının başlıca yolu saymaktadır.

Bu inancın ışığı altında, politik gelişmeleri gözden geçiren Türk-İş Yönetim Kurulu, siyasal partilerimizin, halkın mutluluğunu sağlama yolunda çalışmak yerine, kısır ve anlamsız bir çekişme içine sürüklendiklerini ümit kırıcı bir gelişme olarak nitelemiştir.

Siyasal hayatın vazgeçilmez unsurları olan partilerimiz, bu nitelikleri dolayısıyla, ülkemiz ve yurttaşlarımıza karşı ağır bir sorumluluk taşımaktadırlar. Demokratik düzen içinde her siyasal parti, görüş ve inançlarını kamuoyuna duyurmak ve benimsetmeye çalışmak hakkına sahiptir. Ne var ki, siyasal partilerimiz, son zamanlarda bu hakkı, birbirlerini suçlama kampanyası hâline çevirmişler ve giderek yoğunlaşan suçlamalar, parlamentomuzun da başlıca konusu hâline gelmiştir. Meclis kürsüsü, halkın mutluluğuun sağlama yolunda çalışmalar yerine, en ağır suçlamalara sahne olmaktadır. Bir yandan, «birlik ve beraberlik» nutukları verilirken, öbür yandan da halkı kamplara bölme sonucunu yaratacak bir davranış içinde bulunmak, en hafif tabiriyle bir sorumsuzluk örneği sayılmalıdır.

Türk-İş Yönetim Kurulu, siyasal partilerimizden, gerçek demokratik düzenin tam anlamıyla yerleşmesine çalışmalarını; bunun için reformları bir an önce gerçekleştirerek, seçim ortamını yaratmalarını, taşıdıkları sorumluluğu da hatırla-

Türk-İşte Ekonomik Araştırma ve Çalışma Grubu kuruldu

Türk-İş bünyesinde kurulması düşünülen «**Ekonomik Araştırma ve Dökümantasyon Çalışma Grubu**» hazırlık çalışmaları Kasım ayında başladı.

Türk-İş'in, Asya—Amerika Hür Çalışma Enstitüsü ile ortaklaşa yürüttüğü program, Türk-İş'te bir araştırma ve dökümantasyon merkezi meydana getirme ve Türk-İş'te bağlı kuruluşların araştırma imkânlarını genişletip, geliştirme amacını güdüyor.

Özellikle işbaşında eğitim şekli ile uygulanacak bu program, bir yandan araştırma merkezi ile ekonomik veri derleme merkezi kurularak genişletilmesini, öte yandan kursiyerlere verilecek pratik bilgilerle onların eğitim devresi sonunda araştırma uzmanı olarak çalışmalarını sağlayacak.

Program, Kasım ayında, toplu pazarlıkta ekonomik verilerin kullanılışı konulu, iki haftalık bir seminerle çalışmalarına başladı. Türk-İş'e bağlı çeşitli kuruluşların elemanlarının katıldığı seminerden sonra, dokuz haftalık bir işbaşı eğitim programı başlayacak.

tarak dilemeyi bir görev sayar.

2 — Olağanüstü koşullar içinde bulunan yurdumuzda, bu durumdan yararlanarak, işçi haklarında kısıntı yapılmasını sağlama özlemi içinde bulunan çıkar çevreleri ve bunların sözcülüğünü yapmakta olan bazı politikacıların davranışları ibretle izlenmektedir.

Bütün ilgililerin içinde bulunduğumuz olağanüstü koşullara, hangi sebepler yüzünden girildiğini hatırdan çıkarmamalarını ister. Türk-İş Yönetim Kurulu, «anarşiyi önleme amacı» nın sosyal adaleti çiğneyip yok etme pahasına «işçi haklarının kısıtlanması» amacı hâline çevrilmek istendiğini tesbit etmiş bulunmaktadır.

Türk-İş Yönetim Kurulu, bu amacı taşıyan ve bu amaca hizmet etmek isteyenleri ciddi olarak uyarır.

Hangi koşul altında bulunursa bulunulsun, şimdiye kadar olduğu gibi, bundan sonra da Türk İşçi Hareketinin 1961 Anayasası ile sağlanmış haklarından geriye dönüş mümkün olmayacaktır.

3 — Son aylarda, özellikle kamu kesiminde sürdürülmekte olan toplu sözleşme görüşmelerine Hükümet tarafından yapılan müdahaleler, sosyal adalet ilkesinin çiğnenmesi sonucunu yaratmakta ve toplu sözleşme düzenini işlemez hâle getirmektedir. Türk-İş Yönetim Kurulu, Hükümetin bu çeşit müdahalelerinin sürmesi ve adaletsizliğe temel teşkil eden kararların uygulanmaya devam edilmesi halinde, işçi hareketinin bütün yasal haklarını kullanarak, yapmasını özgür sendikacılığın bir gereği olarak kararlaştırmıştır.

Türk-İş Yönetim Kurulu, bu arada, Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu tarafından Ereğli Kömür ve Garp Linyitleri İşletmelerinde, Teksif Sendikası tarafından da Sümerbank işyerlerinde uygulanacak grevlerin özel sektör deri işverenlerinin ilân ettikleri lokavta karşı da Deri-İş Sendikasının kesinlikle desteklenmesini kararlaştırmıştır.

4 — Türk-İş Yönetim Kurulu, ekonomik durum ve fiyat artışları üzerinde de önemle durmuş, yaptığı incelemeler sonucunda, fiyat artışları konusundaki resmi beyanların gerekçeleri aksettirmediğini tesbit etmiştir.

Fiyatlarda meydana gelen büyük artışlar, özellikle sabit ve dar gelirli yurttaşlarımızın çekmekte oldukları büyük geçim sıkıntısını büsbütün artırırken, yetkililer, sorumsuzluğun en büyük örneğini vererek, fiyat artışlarını ücret artışlarına bağlamaya kalkışmakta ve bu suretle gerçekleri halkımızdan gizleyeceklerini sanmaktadırlar.

Bu konuda ciddi hiçbir tedbir almayarak, aşırı kâr marjlarının büyük bir başıboşluk içinde alabildiğine yükselmesine göz yuman yetkililer, bu tutumlarıyla bir avuç kişinin çıkarlarına hizmet ettiklerini, ama yurttaşlarımızın çok büyük bir çoğunluğuna da en büyük kötülüğü yapmakta olduklarını çok iyi bilmelidirler.

5 — Türk-İş Yönetim Kurulu, gittikçe artan hayat pahalılığı karşısında, işçi emeklilerinin almakta oldukları aylıkların geçimlerini sağlamaya yetmediği görüşünde birleşmiş ve emekli aylıklarının yeterli ölçüde arttırılması için gereken teşebbüslerde bulunulmasını kararlaştırmıştır.

6 — Türk-İş Yönetim Kurulu, Cumhuriyetin 50'nci yılını kutlama törenlerine işçi Hareketinin etkin bir biçimde katılmasını ve bu arada «Atatürk eğitim sistemi» kurulmasını, 24 ilkenin daha geniş topluluklara maledilmesi için de merkezi bir eğitim çalışmasına gidilmesini kararlaştırmıştır.

7 — Sendika liderlerinin son zamanlarda karşılaştıkları silâhlı saldırıları takbih eden Türk-İş Yönetim Kurulu, hiçbir tecavüzün, Türk İşçi Hareketi liderlerini ülkeye ve işçiye hizmet yolundaki inanç ve kararlarından döndürmeyeceğini açıklamayı da gerekli görmüştür.»



YÖNETİM KURULU TOPLANTISINDA ÜYELERDEN BİR GRUP
Yurt ve işçi sorunları ele alındı

T.G.S. Genel Kurulu Ankara'da yapıldı

Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) Büyük Kongresi 11 Kasım'da Ankara'da toplandı. Türk-İş toplantı salonunda Burhan Doğanlı'nın başkanlığında yapılan Kongre, Genel Başkan Sadullah Usumi'nin bir konuşması ile açıldı.

Basının çeşitli sorunları üzerinde duran Usumi, fırsatçı bazı politikacılarla sermaye çevrelerinin özgürlükler ve işçi haklarının kısıtlanması için çaba gösterdiğini ileri sürdü ve mevcut hükümetin bu tutuma karşı çıkmadığını söyledi. Sadullah Usumi bütün yetkilileri emeği sermayeye ezdirmemek için çaba göstermeye çağırdıklarını bildirdi.

Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı, ofset sorununa da değinerek, bu tekniğin, işsizliğe yol açacağını, ayrıca döviz tahsis bağları yüzünden yayın organlarının kontrulu altına girmesine sebep olacağını söyledi. Sadullah Usumi daha sonra, yayın organları üzerindeki özel ilân baskısının gittikçe arttığı, bu yoldaki çabaların ise bir sonuç vermediğini iddia etti. Usumi bu arada, basın işçilerinin karşılaştıkları güçlükler üzerinde de durdu ve asgari ücretlerin yeniden tesbit edilmesini istedi. Basın Ilán Kurumu'nun işçi yararına işleyen bir kuruluş durumuna getirilmesi gerektiği görüşünü savunan Usumi, Anayasa değişikliği ve Güvenlik Mahkemeleri kurulmasına karşı olduklarını da tekrarladı.

BASIN SORUNLARI RAPORU

Türkiye Gazeteciler Sendikası Büyük Kongresinde, Basın Sorunları Komisyonunca hazırlanan bir rapor görüşüldü ve aynen kabul edildi. Raporda, Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın, bir basın yasası taslağı hazırlayarak, Hükümete ve diğer yetkililere vermesi istendi. Komisyon, resmi reklâmların da resmi ilânlar gibi Basın İlân Kurumu'nca dağıtılması için çalışmalar yapılmasını uygun gördü.

Raporda, basın işkolunda Türkiye çapında bir istihdam politikası tespit edilmesi, gazeteciler için yeni bir asgari ücret belirlenmesi, Anadolu basınının karşı karşıya bulunduğu sorunların çözümü için girişimlerde bulunulması da istendi.

Büyük Kongrede çalışma raporu üzerindeki eleştirileri Genel Başkan Sadullah Usumi cevaplandırdı ve basının çeşitli sorunları üzerinde dururken, Basın Kanunu'nun cezai hükümlerinin de değiştirilmesini istedi.

Genel Kurul çalışmalarından sonra bir bildiri yayınlandı ve yasalarda basınla ilgili olarak yapılmak istenen değişikliklere karşı çıkılarak, basın affının bir an önce gerçekleştirilmesi istendi.

Bildiride, uluslararası gazeteciler federasyonu yönetim kurulu toplantısıyla, İstanbul'da yapılan 11'inci Dünya Kongresinde alınan kararların benimsendiği de belirtildi.

Kongrenin son günü seçimler yapıldı ve Genel Başkanlığa yeniden Sadullah Usumi seçildi. Genel Sekreterliği Oktay Kurtböke geti rildi.

Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Yönetim Kurulu'na da şu üyeler seçildi :

Ural Yamaç, Orhan Taşan, Hikmet Çetinkaya, Selçuk Sümer, Levent Bilmen, Bülent Dikmener, Orhan Baykara, Mücahit Beşer, Alaattin Kutlu, Ziya Sonay, Remzi Alptekin, Ceyhan Altınyelek, Mesut Ersöz, Hosep Karslı, Durmuş Odabaşı, Nihat Mut, Ahmet Kabataş, Ergin Gözet, İbrahim Kanay ve Erol Gültan.

Maliye Bakanı "İşçi dövizinde büyük artış kaydedildi" dedi

Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu, Hükümetin hızlı kalkınmayı gerçekleştirmek ve ekonomik istikrar ortamını sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alacağını söyledi.

Anadolu Ajansı Muhabiri'ne bir demeç veren Maliye Bakanı Müezzinoğlu, 1972 malî yılı bütçe uygulamasında ciddi bir tutumluluk gözetildiğini belirtti.

Ziya Müezzinoğlu, kısa dönemde üretimde artış sağlamaya yönelik yatırımlara önem verildiğini, bu amaçla destekleme politikası uygulandığını da hatırlattı.

Tarımda kullanılan girdilerde fiyat artışlarını önlemek amacıyla özel bir dikkat gösterildiğini belirten Müezzinoğlu, temel malların fiyatlarındaki artışların önlenmesi için çaba harcandığını bildirdi.

Maliye Bakanı demecinde bazı malların gümrük vergilerinde önemli ölçüde indirim yapıldığını da kaydederek şöyle devam etti :

«— İşçi dövizlerindeki ve ihracattaki hızlı artışların yol açtığı likidite genişlemesinin ekonominin gerçek talebinden fazla olmaması için para politikası tedbirleri alınmaktadır. Özel kesimde ham madde tıkanıklıklarının üretim artışlarını yavaşlatmasını önlemek amacıyla ithalat kolaylıkları sağlanmıştır.»

Ziya Müezzinoğlu, ekonomide istikrarın sağlanması için Hükümetin çalışmaları yanında, sanayicilere, mal ve hizmet akımını işletenlere ve işçi sendikalarına büyük görevler düştüğünü de sözlerine ekledi.

Tarım ve orman işçilerinin asgari ücretleri tesbit ediliyor

Tarım ve orman işçilerinin asgari ücretlerini tesbit edecek olan komisyon 21 Kasım'da Ankara'da çalışmalarına başladı.

Toplantının açılış konuşmasını yapan Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner, Hükümetin ücret adaletine büyük önem verdiğini belirterek **«Hükümetimiz ücret adaletini sosyal adaletin temeli olarak değerlendirmeye, uyguladığı sosyal politikanın önemli bir dilimi olarak seçmiştir»** dedi. Komisyonun tespit edeceği asgari ücretlerin, Tarım ve Orman İş Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra, bu kanun uyarınca yeni ücretler tesbit edilene kadar geçerli olacağını anlatan Çalışma Bakanı şöyle dedi :

«Tarım ve orman işçileri gösterdiğimiz asgari ücret saptama sistemi, hükümetimizin reformcu anlayış ve tutumuna tümüyle uygun bir sistemdir. Öyle umuyorum ki, tarım işçilerimizin içinde bulundukları ücret çelişkileri ve bından doğan sıkıntı ve yakınmalar, büyük ölçüde giderilmiş olacaktır. Bunun yanında işçi, işveren hak ve yararlarının optimal bir noktada korunacağına da hiç şüphe yoktur.»

Konuşmasında, Tarım ve Orman İş Kanunu tasarısının Türkiye Büyük Millte Meclisi'ne sunulduğunu hatırlatan Çalışma Bakanı **«Tasarımız yüce meclislerimizce kabul edilecek biçimiyle gerçekten bir reform kanunu olacak ve tüm tarım ve orman işçilerimizi kapsayacaktır.»** dedi.

Tarım ve orman işçilerinin asgari ücretlerini tespit eden komisyon Kasım ayı içinde çalışmalarına devam etti.

Çalışma Bakanı, istihdamda artış, işsizlikte azalma oldu, dedi

Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner, bu yıl geçen yıla oranla istihdam alanında artış, işsizlik oranında size azalma olduğunu belirtti ve asgari ücretler konusuna değinerek, **«Asgari ücretler, ilk kez çalışma verimliliği gibi sosyo-ekonomik bir temel göstergeye dayandırılmıştır.»** dedi.

Anadolu Ajansı Muhabiri'ne bir demeç veren Çalışma Bakanı, yurt çapında görülen istihdam alanındaki artışın işsizliği ve toplumsal refahı olumlu yönde etkilediğini ve bu yılın ilk dokuz ayında İş ve İşçi Bulma Kurumu kanalıyla 330 bine yakın işçi isteğinde bulunulduğu söyledi. Geçen yılın aynı dönemindeki işçi isteğinin 310 bine yaklaştığını bildiren Ali Rıza Uzuner, istihdamdaki bu artışın asgarî ücretleri de etkilediğini ve gayrı safî milli üründeki artışın yüzde 18 civarında bulunduğunu belirtti.

Geçen yıl 471 milyon dolardan fazla olan işçi dövizleri miktarında bu yıl en az yüzde otuz oranında artış beklendiğini de sözlerine ekleyen Çalışma Bakanı Uzuner, 1 Ekim'de uygulanmaya başlanan Bağ-Kur çalışmaları hakkında bilgi verdi. Uzuner, Bağ-Kur'un biriktireceği fonların ve sigortalılara verilecek işletme kredilerinin sosyo-ekonomik dengede olumlu etkiler yaratacağını söyledi ve şöyle dedi :

«— Ayrıca Münih Anlaşması ile yurda dönecek işçilere verilecek işletme kredileri de bir oranda ekonomide hareketlilik yaratabilecektir. Bu kredilerin çapı ve faiz oranı bir anlaşma ile saptanacaktır.»

Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner, Sosyal Sigortalar Kurumu'nu ilgilendiren 506 sayılı Kanunda yapılması düşünülen bir değişiklikle tarım, orman ve su ürünleri işçilerinin sigorta kapsamına alınacağını, bu suretle kurum fonlarının gelişeceğini ve sosyal güvenliğe tabî nüfus oranının artacağını da sözlerine ekledi.

İş ve işçi Bulma Kurumu Danışma Kurulu toplanıyor

İş ve İşçi Bulma Kurumu'nu iş bulmak için vasıfsız işçilerin kaydını yaptırdığı bir büro durumundan çıkarmak amacıyla bir kanun taslağı hazırlandı. Taslak önümüzdeki ay içerisinde toplanacak (Danışma Kurulu'nda) tartışıldıktan sonra hükûmete sunulacak.

Bu konuda bir açıklama yapan İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürü İsmail Hakkı Aydınoğlu, taslak aynen kanunlaştığı takdirde Kurumun istihdam sorunlarının çözüme bağlanmasında daha etkin bir rol oynayacağını bildirdi.

Kurumun kalifiye işçi yetiştirmesi amacıyla taslakta bazı tedbirlerin öngürüldüğünü açıklayan Aydınoğlu; «— Böylece Kurum, iş bulmak için vasıfsız işçilerin kaydını yaptırdığı bir büro durumundan çıkacaktır.» dedi.

Aralık ayı içerisinde Ankara'da toplanacak İş ve İşçi Bulma Kurumu Danışma Kurulu'nun gündeminde, İşsizlik Sigortası ve insan gücünün plânlanması gibi bazı istihdam sorunlarını da kapsıyor.



Sümerbank'a ait 25 müessese ve fabrikada:

28 bini aşkın işçinin hakkını almak için GREV VAR!..



TEKSİF Sendikası. Sümerbank Genel Müdürlüğüne bağlı 25 Tekstil Müessese ve Fabrikasında 28

çertsinde işverenlere tebliğ etmiş ve işyerlerinde grev ilânını asmıştır

Teksif Sendikası. işveren

sında grev yapacak ve 28 bin üyesinin hak ve menfaatini alma yoluna gidecektir. Bilindiği gibi grevin tebliğ ve ilân edildiği tarihten itibaren

Genel Sekreterlik görevinden bu ortam içertsinde alınması uyuşmazlık konularının bir

müddet daha askıda kalmasına ve bazı kompikasyonla-

(Devamı Sayfa : 7 de)

TEKSİF'TE GREV VAR...
28 bin içşi haklarının alınmasını bekliyor

Teksif sendikası 28 bin işçi için grev kararı aldı

Türkiye Tekstil, Giyim ve Örme Sanayii İşçileri Sendikası (Teksif)'in Sümerbank Genel Müdürlüğü'ne ait 25 işyerinde çalışmakta olan 28 bin işçi adına yürüttüğü toplu iş sözleşmesi görüşmeleri Kasım ayı içinde de sonuçlanamadı.

Teksif, görüşmelerin olumsuz geçmesi ve Sümerbank Genel Müdürlüğünün kesin tutumu karşısında grev kararı almak zorunda kaldı. Ancak sürdürülen dördüncü dönem toplu iş sözleşmesinin imzalanması çalışmaları yine eksiksiz sürdürülüyoor .

Sendikanın Sümerbank'a bağlı 28 işyeri şunlardır : Merinos, Defterdar, Hereke, Bünyan, Dıyarbkaır, Bakırköy Pamuklu, Kayseri Pamuklu, Adana Bez, Maraş Pamuklu, İsparta Halıcılık, Ereğli Pamuklu, İzmir Basma, Denizli Bez, Nazilli Basma, Eskişehir Basma, Malatya Pamuklu, Erzincan Bez, Adnaa Çırçır, Taşköprü Kendir, Antalya Pamuklu, Manisa Pamuklu, Nevşehir Pamuklu fabrika ve satış yerleri.

OLEYİS SENDİKASI BÜYÜK ANKARA OTELİNDE GREVE GİDİYOR

Türkiye Otel, Lokanta ve Eğlence yerleri Sendikası (Oleyis) Büyük Ankara Otelinde çalışan üyeleri adına yürüttüğü toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde uyuşmazlığa düştü.

Büyük Ankara Otelinde çalışan 310 üyenin ücret zammını kabul etmeyen, bu arada bazı sosyal hakları da vermekten kaçınan işverenin tutumunda ısrar etmesi üzerine Sendika grev kararı aldı. Sendika, grevin yapılabilmesi için Sıkıyönetim Komutanlığına müracaat etti.

İZMİR'DE BİR GÜNLÜK GREV

İzmir'de fırın işçileri, Ege Bölgesi Ekmek İşverenleri Sendikasıyla yürüttükleri toplu sözleşmede anlaşamadıklarından 28 Kasım'da greve başladılar. İşverenin sendika isteklerini kabul etmesiyle grev bir gün dveam etti.

Grev süresince İzmir'de ekmek sıkıntısı çekildi. Yapılan sözleşmeye göre fırın işçilerinin ücretlerine 9-16 lira arasında kademeli zam yapıldı. 1500 işçinin yararlandığı bu sözleşme ile çeşitli sosyal yardımlar da sağlandı.

OTOMOBİL-İŞ SENDİKASI GREV YAPTI

Türkiye Metal-İş Federasyonuna bağlı Otomobil-İş Sendikası, Çayırova'da kurulu Türk Otomotiv Endüstrisi işyerinde, daha önce aldığı grev kararını 17 Kasım'da uyguladı.

Bundan bir süre önce, Sendika sözleşme görüşmelerinde taraflar ücretler konusunda anlaşamadı ve durum Uzlaştırma Kuruluna intikal etti. Ancak Uzlaştırma Kurulunun saat ücretlerine verdiği 125 kuruşluk zam sendikaca kabul edilmesine rağmen, işveren olumsuz karşıladı ve bunun üzerine grev kararı alındı.

Grev 21 Kasım tarihine kadar devam etti ve işveren sendikanın isteklerini kabul ettiğini bildirmesiyle kaldırıldı. Sözleşme yeni sosyal haklar da getirdi.

Madencilik Reformu Tasarısı Komisyonda görüşülüyor.

Madencilik Reformu Kanun Tasarısı Millet Meclisi Geçici Komisyonunda görüşülmesine devam edildi.

6309 sayılı Maden Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve aynı kanuna yeni maddeler eklenmesini öngören Tasarı'nın, Komisyon'da görüşülmesine 7 Temmuz'da başlanmıştır. —

Madencilik Reformu Kanunu Tasarısı, Türkiye'de madenciliği geliştirmek ve bu yolla yurt ekonomisindeki olumlu etkisini arttırmak amacıyla hazırlandı.

Tasarı'nın gerekçesinde, Türkiye'nin kalkınmasını kısa zamanda gerçekleştirebilmesi için, doğal kaynaklarını hızla harekete geçirmesi gerektiği belirtilerek,

«Getirilmek istenilen değişiklikle, maden sahalarının sür'atle aranması ve değerlendirilmesi için gerekli ilk tedbirler alınmakta, doğal kaynaklarımızın bir spekülasyon konusu olması ve bu gaye ile yıllarca bekletilmesi önlenmektedir.» deniliyor.

Tasarı'ya göre, maden arama ruhsatı iki yıl süre ile verilebilecek. Maden işletme imtiyazı süresi ise 25 yıl olarak tesbit ediliyor. Belli koşullara uyulduğu taktirde bu süreler uzatılabilecek.

Tasarı'ya, Maden Kanunu'nun 13'üncü maddesi değiştirilerek, doğal kaynaklarla ilgili her türlü hakkın ancak Türk vatandaşlarına ve onların kurdukları şirketlere verilebilmesi görüşü getiriliyor.

Tasarı'da, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan bütün maden kömürü ve bor tuzları madenlerinin aranması ve işletilmesinin, sermayelerinin tamamı devlete ait kamu iktisadi kuruluşları ile gelirleri genel bütçeden karşılanan ve kanunla kurulmuş bulunan kuruluşlara ayrılması öngörülüyor. —

Ancak, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı'nın Meclislerde görüşülmesi sırasında, Plân'ın stratejik madenlerin kamu tekelinde bulundurulması ve enerji ham maddelerinin Devlet eliyle işletilmesinin esas tutulacağı ilkesi değiştirildi.

Yapılan değişikliğe göre, elektrik enerjisi üretimi için kullanılması zorunlu olan, ya da verimli bir biçimde işletilmeyen linyit yatakları ile stratejik madenler, Anayasa'nın 130'uncu maddesine uygun bir anlayışla kamu kuruluşlarınca işletilecek.

77 Sayılı Kanunun 3'üncü maddesine göre, Kanun Tasarı ve tekliflerinin uzun vadeli plâna uygun olması gerekiyor. Buna göre, Tasarı'da Plânla gelişen hükümlerin değiştirilmesi zorunlu oluyor.

Sözleşmeler

Maden Federasyonu EKİ ve Garp Linyitleri ile sözleşme yaptı

Uzun bir süreden beri devam eden, Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu ile Ereğli Kömür ve Garp Linyitleri İşletmeleri arasındaki toplu iş sözleşmesi görüşmeleri Kasım ayının sonlarında olumlu sonuçlandı ve 50 bin den fazla işçi ücret artışları ile yeni sosyal haklar elde etti.

Bilindiği gibi, her iki işletmede çalışan işçiler adına yürütülen toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varılamamış ve bu yüzden Maden Federasynou grev kararı almak zorunda kalmıştı. Bu karardan önce Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Nuri Kodamanoğlu, çeşitli demeçler vermiş, işçi ücretlerinde Federasyonun istediği artışı veremeyeceklerini, aksi takdirde kömür fiyatlarına zam yapmak zorunluğunun doğacağını açıklayarak «İşçi ile halkı» karşı karşıya getiren tehlikeli bir tutuma dahi sapmıştı.

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu, son çare olarak başvuracağı grevden önce, toplu sözleşmenin imzalanması yolunda çabalarını sürdürmüş ve aldığı grev kararının uygulanmasını geri bırakmıştı. Federasyonun bu yoldaki çalışmaları Kasım ay sonlarında olumlu sonuçlandı ve anlaşma sağlandı.

Anlaşmanın sağlanmasından sonra bir bildiri yayınlayan Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu, grevi bir amaç değil, işçi haklarını elde etmek için sadece bir araç olarak gördüğünü belirtti, sözkonusu işletmelerde toplu sözleşme anlaşmazlığının giderilmesi üzerine daha önce alınan grev kararının kaldırıldığını açıkladı.

Sözleşme ile ilgili olarak Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanı Koda-

manoğlu da bir demeç vererek **«Bu sözleşmelerle aziz işçilerimize verilen ücret zamları ve tanınan sosyal haklar, geçmişte tanınmış olanların hepsinden daha ileridir»** dedi.

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu ile Ereğli Kömür ve Garp Linyitleri İşletmeleri arasında yedi ay devam edip olumlu sonuçlanan toplu iş sözleşmesinin imza töreninin 2 Aralık'ta yapılacağı açıklandı.

MADEN FEDERASYONU TUZLALARLA ANLAŞTI

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Kasım ayı içinde ikinci sözleşmesini Tekel Genel Müdürlüğüne bağlı Tuzlalar işletmelesi ile yaptı.

3000 işçi adına yapılan toplu sözleşme ile saat ücretlernie iki yıl için 170 kuruş zam alındı, ayrıca diğer yardımlarla sosyal haklar elde edildi.

GES-İŞ SENDİKASININ YAPTIĞI SÖZLEŞME

Türkiye Enerji, Su ve Gaz İşçileri Sendikası (Ges-İş) Elektrik Etüd İdaresi (EİE) nde çalışan işçiler adına yaptığı sözleşme ile yeni ücret zammı ve sosyal haklar sağladı. İki yıl süreli bu sözleşmeden EİE'de çalışan 250 işçi yararlandı.

ULAŞ-İŞ SENDİKASI 15 ARMATÖRLE ANLAŞTI

Deniz Ulaş-İş Sendikası, 15 armatörle ağustos ayından beri yürüttüğü toplu iş sözleşmesini Kasım ayı sonlarında sonuçlandırdı .

15 armatörün 31 gemisinde çalışan gemi adamları yeni sözleşme ile aylık zamlar dışında, sosyal yardımlarda yüzde yüze yakın bir artış sağlandı.

TEK GIDA-İŞ SENDİKASI SÖZLEME İMZALADI

Tek Gıda-İş Sendikası Orta Anadolu Şubesi, Sorgun'da kurulu Bektaş Un Fabrikası ile sözleşme imzaladı. **Bir süredir** devam eden toplu sözleşme görüşmeleri başarılı şekilde sonuçlandırılarak ücret zammı ve diğer sosyal haklar sağlandı.



SEYFİ DEMIRSOY
Türk-İş'ten yapı işçilerine çağrı

Yapı ve yol işçileri aynı işkollarına alındı...

İşkolları yönetmeliğinde yapılan bir değişiklikle yapı ve yol işçileri aynı işkoluna alındı.



HALİT MISIRLIOĞLU
Yol-İş Federasyonu Başkanı

Aynı nitelikteki işleri yaptıkları nedeniyle birleştirilen iki işkolu, sendikalaşma yönünden de yeni gelişmeye yol açtı. Türk-İş üyesi Yol-İş Federasyonu, yapı işçilerini bünyesinde toplamak üzere yurt çapında geniş bif çalışmaya girdi.

Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, iki işkolunun birleştirilmesinden sonra Yol-İş federasyonu'nun giriştiği sendikalaşma hareketini güçlendirmek için yol işçilerine hitaben bir mesaj yayınladı ve hem haklarının korunması, hem de Türk İşçi Hareketi içinde güçlü kuruluşlardan birine sahip olmaları çağrısında bulundu.

Türk-İş Genel Başkanı Demirsoy'un yayınladığı mesaj şöyle :

«Türk İşçi Hareketi bünyesinde önemli bir yer işgal etmekte olan yapı işçilerinin içinde bulundukları zor şartlar, çok uzun süreden beri,

Türk - İş'in büyük üzüntü kaynağı, bunların düzeltilmesi de başlıca çalışma konularından biri olmuştur.

Resmi kayıtlara göre, yurdumuzda en çok iş kazası sizin işkolunuzda olmaktadır. Resmi makamlara intikal etmeyen kazaları da hesaba katarsak, yapı işçilerinin her an kaza tehlikesiyle karşı karşıya bulundukları ortaya çıkar. Buna karşı, hem sosyal güvenlik hakları, hem de ücretler bakımından yapı işçileri bir türlü istediğimiz imkânlara kavuşturulmamışlardır. Bütün gayret ve çalışmalarımıza rağmen, yapı işçileri, sahipsiz kalmışlardır.

Yapı işçilerinin haklarının işverenlere karşı korunamaması ve güç çalışma şartlarının düzeltilmesi yolunda hiçbir olumlu adımın atılmayışı yüzünden, yapı işçileri adeta kaderleriyle başbaşa bırakılmış, unutulmuş işçiler haline gelmişlerdir. Halbuki, yapı işçilerinin de diğer işkollarındaki işçiler gibi, işverenler karşısında korunmaya, sosyal güvenlik imkânlarından yeterince yararlanmaya, ücret artışları elde etmeye ve nihayet Türk Sendikacılık Hareketi içinde en şerefli şekilde temsil edilmeye hakları vardır.

Yapı işçileri bu hakları, bugüne kadar yeterince kullanamadıysa, bunun suçu elbette işçilerde değil, bütün çabalara rağmen, yapı işkolunda işçiyi gerektiği gibi temsil edecek sendikalar bulunmayışındadır.

Sendikacılık yapmak için, herşeyden önce işçiyi sevmek, işçi haklarını ne pahasına olursa olsun, korumaya ahdetmiş olmak lâzımdır. Sendikacılık fedakârlık işidir; sendikacılık yapacak kimse, kendi çıkarlarını değil, işçinin menfaatlerini düşünmelidir. Sendikacı, işçinin her damla alınterini saygıyla karşılamalıdır. Sendikacı, sendikayı kendine kazanç kapısı saymamalı, sendikanın tek gayesinin işçiyi daha iyi günlere götürmek olduğunu bilmelidir.

Ne acıdır ki, yapı işkolumuzda çalışan işçiler böyle bir sendikaya birtürlü sahip olamamışlardır. Zaman zaman bu yolda yapılan çalışmalar da uzun sürmemiş ve yapı işçileri yine sahipsiz kalmışlardır.

Türk - İş, yapı işçilerinin sahipsiz kalmasına, ezilmesine, haklarını kaybetmesine seyirci kalmayacaktır. Artık ne pahasına olursa olsun, yapı işçilerini, gerçek bir sendikacılığa kavuşturup, bir an önce aydınlık günlere ulaştırmak lâzımdır. Bu, Türk - İş'in size karşı en büyük borcudur. Bunu yapamazsak, sizlerin, güçlü sendikalarda birleşip, haklarınızı elde etmenizi sağlayamazsak, size karşı olan görevimizi yapamamış olmanın üzüntüsünü daima taşıyacağımızı biliyoruz.

İşte bu yüzdendir ki, yapı işçilerini güçlü bir sendikaya kavuşturmak için harekete geçtik.

Yapı işçileri ile yol yapımı işleri aslında ayni nitelikte işlerdir. Yol yapmakta olan işçi arkadaşlarınızla, sizin aranızda ayrılık olmaması gerekir. Oysa, sizinle aynı işkolunda oldukları halde, yol işçileri, sırf işkolları yönetmeliğinde yerleri ayrıldığı için, kendilerine güçlü sendikalar kurup, Yol - İş Federasyonumuzda bir araya gelmişlerdir; haklarını almakta ve en başarılı şekilde sendikacılık yapmaktadır.

Aynı işleri yaptığınızı düşünerek, önce sizlerle yol işçilerinin aynı işkolunda sayılması için işkolları yönetmeliğinde gerekli düzeltmenin yapılmasına teşebbüs ettik. Çalışma Bakanlığı da, aynı görüşte olduğundan, işkolları yönetmeliği değiştirildi.

Artık sizlerin de yol işçileriyle aynı sendikalarda birleşmenizi önleyecek kanuni engeller ortadan kalkmış bulunuyor.

Yol - iş Federasyonu, bildiğiniz gibi, Türk - İş bünyesinde önemli bir yer işgal eden, üyelerinin haklarını sonuna kadar korumaya kararlı, ciddi ve dürüst bir işçi kuruluşudur. Sizlerin de bu Federasyon bünyesinde yer almanız, hem haklarınızın korunmasını, hem de Türk İşçi Hareketi içinde en güçlü kuruluşlardan birine sahip olmanızı sağlayacaktır.

Yol-İş Federasyonu yöneticilerine, siz yapı işçisi arkadaşlarımın bütün meseleleriyle özel bir şekilde ilgilenmeleri için kesin talimat verdim. Çünkü, yıllardır ihmal edilmiş dertlerinizin biriktirdiği acıları gidermek için, artık hepimizin elbirliğiyle çok çalışmamız gerekiyor.

Bütün yapı işçileri, Yol - İş Federasyonu bünyesinde toplandıkları gün, yapı işçileri için de Türk İşçi Hareketi için bir dönüm noktası olacaktır.

Sizleri bir an önce Yol-İş Sendikalarına katılmaya çağırıyorum. İnanıyorum ki, artık yepyeni bir sendikacılık anlayışı sayesinde, çektiğiniz sıkıntıları unutabilecek ve Türk İşçi Hareketi içinde hakkınız olan şerefli yeri işgal edeceksiniz.

Türk - İş daima sizin yanınızda olacak, Yol - iş Sendikaları ve Yol - İş Federasyonu ile birlikte bütün haklarınızı koruyacaktır.

Sendikacılık döneminizin mutlu ve çok başarılı olacağı inancıyla sizlere aydınlık günler diliyor, çoluk çocuğunuzla bahtiyar ve uzun bir ömür yaşamanızı temenni ediyorum.»

Dünyada

İsveç'te "Muhaceret Meclisi kuruldu

İsveç İşçi Sendikaları Konfederasyonu İcra Kurulu, milli sendika temsilcileriyle ortaklaşa düzenlediği toplantısından sonra, muhaceret sorunlarını çözümlemek üzere bir «Muhaceret Meclisi» kurulmasını kararlaştırdı.

Bu Meclis'te Sosyal Demokrat İşçi Partisi (SAP) ve İşçi Eğitim Birliği (ABF) temsilcilerine de yer verildi. LO Muhaceret sorunları dairesi Başkanı Bjorn Petterson, Muhaceret Meclisi'nin amaçları hakkında **«LO Muhaceret sorunlarının sendikal faaliyetler içinde çözümü için bu kararı almıştır. Konu İsveç için oldukça önemlidir»** dedi.



İSVEÇ İŞÇİ SENDİKALARI KOFNEDERASYONU GENEL SEKRETERLİĞİNE RUNE MOLIN SEÇİLDİ

İsveç İşçi Sendikaları Konfederasyonu (LO) Genel Sekreterliğine Rune Molin seçildi. Milli İşçi Güvenlik Kurulu Başkanlığına atanan Olle Gunnarsson'un yerine seçilen Molin, Fabrika İşçileri Sendikası Mali Sekreterliğinden ayrıldı.



ICFTU GENEL SEKRETERİ AFRİKA'YA GİTTİ

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) Genel Sekreteri Otto Kersten, altı ülkeyi içine alan Afrika gezini yaptı.

Sırasıyle; Senegal, Fildiiş Sahili, Nijerya, Angola, Kenya ve Etopya'ya giden ICFTU Genel Sekreteri Otto Kersten, bu seyahati sırasında Afrikalı sendika liderleri ve bazı siyasi liderlerle görüşmelerde bulundu.

Otto Kersten'in bu seyahatine, Nijerya İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Alhaji Yunusa ile Güney Afrika ICFTU Temsilcisi Salam Gaye katıldı.



AVRUPALI GENÇ SENDİKACILAR ROMA'DA TOPLANDI

Genç sendikacıların çalışmalarını genişletmek ve bu konuda daha önce alınan kararların uygulanışı saptamak üzere Avrupalı Genç Sendikacılar Ekim ayı içinde Roma'da toplandılar.

Bu toplantıda, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile ilişkilerin daha da güçlendirilmesi kararı alındı. Bu toplantıya, Belçika. Fransa, Almanya, İtalya, Lüksenburg ve Hollanda temsilcileri katıldı, gözlemci olarak da ICFTU dan bir yetkili bulundu.



MÜŞTEREK KONFERANS KARARI ALINDI

Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu, Avrupa Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ECFTU) nun teklifini olumlu kaşıladı ve 1973 yılı baharında, AET Komisyonu, işçi ve işverenlerle ortaklaşa bir toplantı yapılmasını kararlaştırdı.

Bu konferansta, Avrupa'nın sosyal ve ekonomik alanlardaki gelişmesi ile ilgili olarak önemli kararlar alınması bekleniyor.



İNGİLTERE'DE ÜCRETLER, FİYATLAR VE KİRALAR DONDURULDU

İngiltere Hükümeti, enflasyonla mücadele amacıyla ücret, fiyat ve kiraları 90 gün süreyle durdurdu. İngiltere Avam Kamarasında bir konuşma yapan Başbakan Edward Head, Hükümete bu konuda yetki veren tasarının Parlemento'ya sunulacağını, ancak kararın derhal yürürlüğe gireceğini bildirdi.

İngiltere Hükümetinin ücret, fiyat ve kiraları dondurma kararı, hükümetle işçi ve işveren temsilcileri arasında ücret ve fiyatların kontrol edilmesi amacıyla yapılan görüşmelerin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine alındı. Ücret, fiyat ve kiraların 90 gün süreyle durdurulması kararının çok az ayrıcalıkla uygulanacağını belirten İngiltere Başbakanı, gerekirse, sözkonusu tedbirlerin 60 gün daha uzatılacağını söyledi.



ŞİLİ'DE GREVLER SONA ERDİ

Şili'de bir süredir devam eden grevler, Hükümetle grevciler arasında anlaşmaya varılması üzerine sona erdi. Şili Hükümeti tarafından yayınlanan bildiride grevcilerin işbaşı yaptıkları açıklandı.

Grevlerin sona ermesinden sonra, Şili Başkenti Satiago'da ilân edilen olağanüstü durum kaldırıldı. Şili'de kamyon sahipleri ve şoförlerin Ekim ayı başlarında başlattıkları, grev, öteki işkollarına da yayılmış ve Şili'nin birçok eyaletinde olağanüstü durum ilân edilmişti.



İTALYA'DA İLKOKUL OGRETMENLERİNİN GREVİ

İtalya'da, İlkokul öğretmenleri ücretlerinin arttırılması isteğiyle greve gittiler. Sınıflarda öğrenci sayısının çok olmasını da protesto eden öğretmenlerin grevi yüzünden İtalya'da ilkokullarda bir süre öğrenim yapılamadı.



BELÇİKADA BİR KÖMÜR MADENİNDE GRİZU PATLAMASI

Belçika'nın güneyinde Charlerci şehri yakınlarında bir kömür madeninde meydana gelen grızu patlamasında ikisi Türk olmak üzere altı işçi öldü.

Grizu patlamasında hayatlarını kaybeden Türk işçilerinin adları Ali Akdar ve Haydar Persin. Kömür madeni işletmesi yetkilileri, patlama sırasında madende bulunan altı işçinin kurtarılamadığını, bunlardan üçünün yaralı olduğunu bildirdiler.

Hollanda'da Endüstriyel demokrasi sistemi

Endüstriyel Demokrasi konusunda yapılmakta olan münakaşaları incelersek tartışmaların daha ziyade şu meseleler üzerinde döndüğünü görürüz :

1. Özel Teşebbüs Sistemi
2. Otorite-Mülkiyet
3. Prodüktivite
5. İşçi-işveren arasında karşılıklı itimat.

Konunun ele alınışında aynı sıranın takibi sistemli bir açıklama için faydalı olacaktır.

1. Özel Teşebbüs Sistemi :

Özel teşebbüs denildiği zaman insanın aklına şu üç husus gelir : Özel mülkiyet, Serbest rekabet, Serbest fiyat mekanizması.

Bunların dışında diğer bir husus işletmecinin çevik yönetimidir, ki bu serbest rekabetin cari olduğu her yerde mühim bir mesele olarak ortaya çıkar. Serbest rekabetin olduğu yerde ise fiyat mekanizmasının buna göre etkileneceği muhakkaktır.

Özel mülkiyete gelince, bugün değişik bir şekil arzetmektedir. Genellikle, bizzat mülke sahip olma yerine hisse senedine sahip olma şekli daha yaygındır.

Hollanda'da özel teşebbüs sisteminin lehine olanlar bu sistemin devam etmesi gerektiğini ileri sürerler. Bundan maksat maksimum kâr elde etmek değil fakat işletmenin devamını sağlamaktır.

Aleyhte görüşe sahip olanlar, bilhassa özel teşebbüsün mülkiyetle ilgili noktasına itiraz ederler. Bunlara göre işletmenin demokratize edilmesi mülk edinme haklarına aykırı düşer ve mülkiyet hakkının bu şekilde kısıtlanması özel teşebbüs sistemini yıkar.

Bu görüşün karşısında olanlar mülkiyet hakkından ne alaşılması gerektiği üzerinde dururlar. Bugün sermayedar, yönetici ve işçi olmak üzere üç sınıf doğmuştur. Zamanımızda yatırımlar büyük finansmanı gerektirdiğinden birden fazla sermayedarın bir araya gelmesini gerektirmektedir. Bu şekilde kurulan ortaklarda ekseriye hisse senedi çıkarılır. Bu hisse senedi sahipleri fabrikaya, mevcut makinelere sahip olabilirler. Ancak teşebbüsün bizzatihi kendisi bahis konusu olduğunda böyle birmülkiyet söz konusu olamaz, derler. Hollanda kanunları da madde mülkiyetini kabul etmekte ancak tüzel kişilik mevzubakis olunca mülkiyeti tanımamaktadır. Bu görüş 1965 de Prof. Verdan tarafından ortaya atılmıştır.

İşletmeyi kurup, makinalar çalışmaya başladığı anda, yani kuruluşun tüzel kişiliği ortaya çıkınca, artık fabrika ve makinaların sahibi değil, fakat elindeki hisse senedinin bahsettiği haklara sahip bir kurucu ortaktır.

Endüstriyel demokrasinin özel teşebbüscülüğün ruhuna aykırı olduğunu ileri sürenlerin üzerinde durdukları diğer noktalar yöneticilerin anında harekete geçebilmeleri, yönetimde birlik, yüksek sevk ve idare homojenliktir. Müessesede girişilecek demokratizasyon hareketleri etkili bir faaliyetle bulunabilmenin esasları o-

"Bu sistemin lehinde olanlar işletmenin devamını sağlama görüşünde olanlardır,,

lan bu hususları tehlikeye düşüreceğini, mülkiyetin mevzubahis olmadığı yerde mesuliyetin de beklenemeyeceğini iddia ederler.

Bu tezin karşısına işçiler şu savunma ile çıkmaktadırlar. Anında karar alma ve yönetim çevikliğini tehlikeye düşürme amacında olmadıklarını ifade ile anında karar alma günü gününe yönetimden başka bir şeydeğildir. Bunun mühim kararlarla ilgisi yoktur. Zira önemli kararlar üst yöneticiler tarafından uzun boylu düşünülüp tartışılıp öyle alınır. Bu bakımdan işçilerin yönetime iştiraki günlük işleri aksatmayacak bir tarzda olmalıdır, derler.

İşverenler, yüksek sevk ve idareciler arasında homojenliğin bozulacağından ve dolayısiyle kararların alınmasının uzayabileceği kanaatına sahiptir. işçiler ise bu homojenliğin bozulmayacağını zira işçi temsilcilerinin vasıfları itibariyle teşebbüs menfaatini koruyacak tipte kişiler olacağını ileri sürerler.

2. Otoriye - Mülkiyet

Teşebbüs içindeki otoriteden bahsedildiğinde çoğunluğun aşağıdaki prensiplerde anlaştığı görülür :

a) Teşebbüs içinde otorite münasebetleri şarttır.

b) Otoriteyi sınırlandırmalıdır. Mutlak otorite veya otoritenin üst yönetim kademesinde tutulması yerine delege edilmesi.

c) Bugün geleneksel otorite yerini rasyonel ve fonksiyonel otoriteye bırakmıştır.

Mülkiyetten vücud bulan otorite teşebbüste yönetim ile işçi arasındaki otorite ilişkilerinde yetersiz kalmaktadır. Prestij, objektiflik vs. gibi diğer faktörler önde gelmektedir. Artık bugün yönetimde itimad telkin eden ve kuran bütün faktörler otoritenin kaynağı olabilir. Otorite konusunda çok şey söylenmiş ve yazılmış, fakat hiçbir yazar bu soruna tam bir açıklık getirememiştir. Ancak birleştikleri tek bir nokta vardır. O da, otoritenin karışık ve karmaşıklığı önlemek bakımından şart olduğudur.

3. Prodüktivite (Verimlilik) :

Bir kısım işveren temsilcileri veya müessese'erine göre verimlilik yeni imalât teknikieri ile oldukça artmıştır. Bunun dışında bazı çevreler verimlilikteki bu artışın Hollanda da cari hukuki düzenin etkisi olduğunu iddia etmektedirler. Diğer bir görüş özel teşebbüs sisteminin bu gelişimde rol oynadığıdır.

Prof. Van Gorgun'a göre, bütün bunlar ileri sürülebilir, ancak esas mühim noktaya parmak basılmış değildir. O da yönetime iştirak meselesidir. Bu yolla;

1. Çalışma atmosferi
2. Teknik ve organizasyonel gelişmeler
3. Karışıklıklar, ayaklanmalar ve grevler
4. Kâra iştirak

gibi prodüktiviteye yakından etki eden sorunlara müspet yön vermek mümkün olur.

4. Humanite :

Teşebbüste çalışanların büyük ekseriyeti beşeri baktörün diğer istihsal faktörlerine nazaran daha ön safhada tutulmasını isterler. Konuya dini açıdan bakanlar Allah adaletin önce kullar için işlemesini ister der, ve yönetime iştirakin, kişisel itibarı sağlama bakımından zorunlu olduğunu ileri sürerler.

Münakaşalar daha ziyade kişisel itibara ne derece ağırlık verilmesi

"Yönetime katılmayı kişisel itibarı sağlama bakımından da zorunlu görenler vardır"

gerektiği üzerinde yapılmaktadır. Yani beşer unsuru mu yoksa imalat sistemi mi önde gelmektedir?

Bazıları imalât sisteminin önemli olduğunu dolayısiyle onun önce gelmesi gerektiğini ifade ederler. Ancak bu sistemin çok yüksek bir verimliliği ve adaleti sağlasa bile çalışanların kişisel itibarını, mesuliyet hislerini, şahsi insiyatiflerini tehdit etmemelidir, şeklindeki kanaatlarını da ilâve ederler. Bugün, çalışan sınıfın eskisine nazaran mesuliyet yüklenecek ve yönetime iştirak edebilecek bir seviyeye gelmiş olduğunu ileri sürerler.

5. İşçi ve İşveren Arasındaki Karşılıklı Anlayış :

İşçilerin yönetime katılmaları işçi-işveren arasında karşılıklı itimadın mevcudiyeti ile de yakından ilgilidir. Güvensizlik bahis konusu olunca, yazarlar daha çok işçilerde, işverenlere karşı doğan itimatsızlıktan söz ederler. Pek azı işverenlerin işçilere karşı olan güvensizliğinden söz ederler ki taraf arasında itimadın olmayışından bahsederler bunun sebebini teşebbüs sahibinin, bütün kararları kendisinin almasına ve çalışanların fikirlerini sormamasına bağlarlar.

İşçilerin işverene karşı duydukları güvensizliğin daha ziyade aşağıdaki hususlardan doğduğu ileri sürülmekte :

a. Müteşebbisin işleri şahsen yürütmesi

b. Kâr gayesi gütmesi

c. Sınırsız serbestiye sahip olması

d. Kendi menfatlerini kollaması

e. Güçlü olması

f. Yönetimin mutlu bir azınlık elinde toplanması

g. Beşeri münasebetler konusunda tutucu ve muhafazkâr olmaları.

işverenlerin işçilere karşı duydukları itimatsızlığın kaynağının ise,

a. işçilerin sorumsuz davranışları,

b. Tahsil ve bilgi sahibi olmayışları.

teşkil eder.

Bu görüşlerin hiçbirine katılmayanlar da vardır. Bunlar mevcut bu itimatsızlığın tabii bir şey olduğunu ifade ile taraflar arasında karşılıklı işbirliği teessüs ettirilmiş olsa bile, itimatsızlığın ortadan kaldırılamıyacağını ileri sürerler.

Sonuç olarak denilebilir ki, bu konu Hollanda'da oldukça önemli bir yer işgâl etmektedir. Ancak uygulanmakta olan endüstriyel demokrasi sistemi çoğu çevreleri tatmin etmiş değildir. Sistemin aksayan tarafları tartışma konusu yapılmaktadır. Teori ile tatbikatın birbirine uymadığı kanaatı vardır. Sistemin arzulanan şekle sokulması için çabalar sarfedilmektedir. Önemli olan husus, bu çabalar, işçi ve işveren kanaatlarının işbirliğinde bulunma arzularıdır.

KAYNAKLAR :

1. Dr. P.H. Van Gorkum, Industrila Democracy at the level of enterprise, Ağustos 1969.
2. Ph Van Gokurn, Pzool Drenith ch zde Wolff. JJ. Romandt, Mr. Gils, H. Verwey-Zoonker, Industrial Democracy the Notherlands J.A. Boom en Zoon Meppel Publisher 1969.

"Hollanda'da sistemin arzulanan şekle sokulması için büyük bir çaba gösterilmektedir,,



Konut sorunu ve çözüm yöntemleri

Bugün az gelişmiş ülkelerde olduğu kadar, gelişmiş ülkelerde de en önemli meselelerden biri sayılan konut sorununun çözümü, devletlerin başta gelen konularından biridir.

Sorunun çözümü için geçerli yöntemleri bulabilmek, herşeyden önce sorunu yaratan nedenleri doğru teşhis etmekle ve bu etkenlerin gelişme eğilimlerini doğru saptamakla mümkün olabilecektir.

Bu yüzden, sorunu yaratan nedenlere kısaca da olsa bir göz atmak, doğru sonuca ulaşaiblmenin başlıca koşuludur.

EKONOMİLERİN SAVAŞI

Yeryüzünde bir yandan soğuk savaşlar sürdürülür, bir yandan ordular bütün güçleriyle sıcak savaşlara karşı hazırlanırken, öbür yandan da ekonomilerin savaşı bütün şiddetiyle devam etmektedir.

Denilebilir ki, ekonomilerin kıyasıya mücadele ve yarışı, çağımıza damgasını vurmuştur. Ancak bu damga, bazı ülkeler için hızla gelişme yolunda vize yerine geçerken, bazı ülkelerin geri kalmışlığını onaylamaktadır.

Bu mücadele, ülkelerin, politik bakımından olduğu kadar, ekonomik bakımdan da kamplara bölünmesine; askeri ittifaklar kadar, ekonomik ittifakların da gelişmesine yol açmış, bunun sonucunda da, en parlak dönemini yaşamaya başlayan kapitalizm, sınırları aşmış, hakimiyet alanını genişletmek için bütün olanaklarını seferber etmiştir.

Gelişmiş ekonomilerin başarı sırrını sanayileşmede arayıp bulan az gelişmiş ülkeler, bir yandan kendisine yeni alanlar arayan uluslararası kapitalizmin «yabancı sermaye» adı verilen yatırımlarının etkisiyle, öbür yandan da kendi ulusal kaynaklarını tam olarak değerlendirebilmek için sanayileşmeye yönelmişlerdir.

Dünyanın her yerinde ve her dönemde olduğu gibi, sanayileşme, beraberinde yepyeni sorunlar getirmeye, zaten varolan sorunları ise, büsbütün artmaya başlamıştır.

Sanayiin yerleşmesinde göz önüne aldığı ulaşım ve enerji olanakları gibi unsurların, özellikle az gelişmiş ülkelerde, büyük kentlerin dolaylarında bulunması, sınai kuruluşların buralarda yağunlaşmasına sebep olmuştur.



Bu suretle ekonomi, kurtuluş umudunu kırlarda aramaktan vazgeçip, kentlere yönelirken, insanlar da iş bulma umutlarının kendilerini sürüklediği büyük şehirlere akın et-





meye başlamışlardır.

Bu durum, bütün dünyada, ana hatlarıyla birbirine benzeyen sorunların doğmasına yol açmıştır. Ancak sorunlar, ayrıntılarında, ülkelerin ve ülke insanlarının yapılarına göre özellik taşımaktadırlar. Bu nedenle, bir ülkede herhangi bir sorunun çözümü için yeterli olan yöntemin bir başka ülkede hiçbir işe yaramadığı da görülmektedir.

SOSYAL DEVLETİN GELİŞMESİ

Sanayileşmeye paralel olarak büyüyen sosyal sorunlar, çağımız devletini, bütün ağırlığıyla, sosyal meselelere eğilmek zorunda bırakmış, kapitalizmle komünizmin soğuk savaşla desteklenen kıyasıya mücadelesi, komünist olmayan bütün ülkelerde, sınıf çatışmasını önlemek için sınıflar arasında bir dengenin sağlanmasını rejimin ihtiyacı haline getirmiştir. Oysa, kapitalizmin hâkim olduğu bir sanayileşmenin, tabiatı icabı, sınıflaşmayaı ve sınıflar arasındak dengesizliği, büsbütün artırdığı da bir gerçek olarak ortaya çıkmıştır.

Üstelik, sorunların daha da büyük olduğu az gelişmiş ülkelerde, zaten mevcut olan dengesizliğin bu yolla daha da artması,, bu çeşit ülkeleri daima, sınıf çatışmasının eşiğinde, tehlikeli noktada tutmuştur.

Bu durum, devletin köklü tedbirler almasını zorunlu kılmış ve «sosyal devlet» anlayışı az gelişmiş ülkelerde büsbütün önem kazanmıştır.

Dünyanın gelişmiş ya da az gelişmiş bütün ülkelerinde var olan konut sorunu, daima, devletlerin büyük problemlerinden birisi olagelmiştir. Ancak, sanayileşme sürecine yeni yeni girmeye başlayan, önceleri, ekonomisinin bütün ağırlığını tarıma dayamış olduğu için, halkının büyük çoğunluğu kırsal yerleşme düzeyinde bulunan ülkelerde, endüstrinin işgücü isteğini karşılamak için kentlere doğru başlayan beklenmedik hızdaki akın, konut sorununu birdenbire ön plâna itmiştir. Ancak, ekonomik olanakları zaten kısıtlı olan az gelişmiş ülkeler, sorunun çözümlenmesi için çok büyük yatırımlara ihtiyaç duyulduğunu acı acı görmüşler ve bu konuda yapılan çalışmaların doğal bir sonuç olarak yarattığı inşaat sanayiinin, ülke ekonomisine yararı, haklı olarak ciddi bir tartışma konusu olarak ön plâna geçince, sorunun çözümü, hükümet edenlerin anlayışına göre, kimi zaman geriye itilmiş, kimi zaman da öne alınmıştır. Bu durum meseleyi büsbütün karmaşık hale getirmiş ve genel olarak «plân» a umut bağlamış olan az gelişmiş ülkelerde plânları da altüst eder bir nitelik kazanmıştır.

Yurdumuzda da böyle olmuştur.

Konut sorunu ana hatlarıyla, bütün dünyada ve özellikle az gelişmiş ülkelerde karşılaşılan bir problem olarak karşımıza çıkmakla birlikte, ülkemiz ve halkımızın çeşitli özellikleri, meseleyi ve hallini kendimize özgü bir model olarak ele almayı zorunlu kılmaktadır.

EKONOMİNİN İHTİYACI

Konut ihtiyacının önemini, sadece sosyal ihtiyaç yönünden ele almak ve soruna bu bakış açısının ışığında çözüm aramak — ki genel olarak böyle yapılmaktadır —, bizi yanlış sonuçlara götürecektir.

Sorun herşeyden önce ekonominin bir

ihtiyacı olarak görülmelidir.

Köylerden kentlere doğru hızla artan akın, kentleri başıboş yığılma merkezleri haline getirince, buraların zaten bozuk olan ekonomik düzeni de büsbütün sarsılmış ve ekonomik ilişkilerdeki bozukluk, ulusal kaynak israfını hızla artırmıştır.

Özellikle az gelişmiş ülkelerin büyük sorunu olan, verim düşüklüğünün önlenmesi, üretimin artırılması, yolunda yapılan araştırmalar, hep belli çerçeve içinde kalmakta, örneğin, prodüktivitenin yükselmesi için, işgücünün eğitilmesi, işgücünün iyi beslenmesi gibi çözüm yolları önerilmektedir. En az bütün bunlar kadar önemli olan bir başka unsur ise, işgücünün konut sorununun çözümlenmesidir. Bütün altyapı hizmetlerinden yoksun bir gecekondunun tek odasına, ailesinin altı üyesiyle birlikte sığmaya çalışan, doğal ihtiyaçlarını karşılamak olanağını güçlükle elde eden, her sabah çamurla mücadele ederek en az bir kilometre yol yürüyüp kendisini işine götürecek araca ulaşan bir işçinin verimi, en iyi şekilde beslense de, ne iyi işgücü eğitimi yöntemleriyle yetiştirilmiş de olsa, kolay kolay artırılamaz.

Buna göre, verim artışını sağlama yöntemleri araştırılırken, «konut sorununun çözümlenmesi gereği» de altı kalın bir şekilde çizilerek, mutlaka dikkate alınmalıdır.

Üstelik, bu sorunla yeterince ilgilenilmeyişi yüzünden ekonominin karşılaştığı kayıp, sorunun çözümü için harcanacak olandan az değildir. Örneği, Sağmalcılar'da altyapı hizmetlerinin eksikliği yüzünden karşılaşılan kolera salgınının ekonomimize verdiği zarar, en az bu bölgenin altyapı hizmetlerinin gerçekleşmesi için sarfedilmesi gereken kadardır.





DOĞAL ÖZELLİKLER VE KONUT SORUNU

Sorunu, ülkemizin doğal bir özelliği bakımından da ayrı bir önemle ele almak gereği vardır.

Bilindiği gibi, ülkemiz, deprem kuşağı üzerinde bulunmakta ve zaman zaman karşılaşılan deprem felâketleri maddi ve manevi büyük kayıplara yol açmaktadır. Karşılaşılan felâketlerin büyüklüğü, konut yapımının başıboş bırakılmış, devletin bu konuyla ilgilenmeyi gereksememiş olmasından ileri gelmektedir. Her depremden sonra ise, konuyla ilgilenilmekte ama maalesef, ilgi, deprem felâketine uğramış il ya da ilçenin dışına taşmamakta ve depremin acısı ile birlikte hızını da kaybetmektedir. Konunun bu açıdan da ele alınması, herhangi bir doğal felâketle karşılaşılması ile uğranılacak ekonomik kaybı peşinen önleyecektir.

Sorunun çözümünü bireyler açısından zorlaştıran ve ciddiyetle ele alınmadığı için, çeşitli kayıplara yol açan bir diğer etken de ülkemizin iklim özelliğidir. En yüksek ve en düşük ısı arasındaki farkın çok büyük olması yüzünden, basit yöntemlerle yapılmış konutlarda (özellikle gecekondularda) mev-



simlerin getirdiği ısı farkı, hastalıklara yol açmakta ve bu, işçinin verimini düşürücü etkisi de hesaba katılınca, büyük bir ekonomik kayba sebep olmaktadır. Buna ilâveten, inşaında, soğuğa karşı yeterli korunma tedbirleri alınmayan konutlar, yakacak tüketiminin yükselmesine yol açmakta ve çok soğuk geçen kış ayları, ülkemizi yepyeni sorunlarla karşılaştırmaktadır (örneğin, 1972 kışında karşılaşılan yakacak sıkıntısı). Bu etkenin önemini belirtmek için, gecekonduların yoğun bulunduğu üç ilimizin, en yüksek ve en düşük sıcaklıkları arasındaki farkı kaydetmek yerinde olacaktır.

İl	En yüksek ısı	En düşük ısı	Fark
İstanbul	40.5°	—16.1°	56.7°
Ankara	40°	—24.9°	64.9°
İzmir	42.7°	— 8.4°	53.1°



SORUNUN SOSYAL YÖNÜ

Sosyal yönü ise, konunun önemini büsbütün artırmakta, soruna bir an önce eğilinmesini gerektirecek tehlikeleri de kapsadığı için Devlete daha büyük bir yükümlülük getirmektedir.

Konunun sosyal yönünde, halkımızın ve aile yapımızın özelliği dikkati çekmektedir.

Türk ailesi genellikle kalabalık bir ailedir. Ailede çok sayıda çocuktan başka, genel olarak, eşlerin yakınları da beraber bulunmaktadır. Bunun ekonomik nedeni, özellikle köylünün, diğer sosyal güvenlik olanaklarının yanısıra, ihtiyarlık sigortasından da yoksun olmasıdır. Bu yüzden ihtiyarlayıp, iş yapma olanağını kaybeden köylü, ekonomik bakımdan büsbütün güçsüzleşmekte ve mutlaka birisinin yanına sığınmak zorunda kalmaktadır. Kadınlar, buna ilâveten, topium yaşantısında mutlaka bir erkeğin desteğine ihtiyaç duyacak şekilde yetiştirilmiş oldukları için yalnız kalamamaktadırlar. Bu erkek, kocanın ölümünden sonra oğul veya damat olmaktadır. Aile ilişkilerinin kuvvetli olduğu toplumumuzda, bakılmaya muhtaç, ana, baba ve kardeşler aileyi kalabalıklaştırmaktadırlar. Bu, özellikle köyün gerçeğidir. Gecekondu semtlerinde oturanların tamamı köyden geldiği için, bu sosyal gerçek, gecekondu semtlerindeki ailelerin kalabalıklığının nedenini ortaya koymaktadır. Çoğunlukla bir ya da iki odalı olan gecekondularda ailenin kalabalıklığı, en doğal ihtiyaçların bile karşılanmasını güçleştirmekte, bu durum, bunalıma varan huzursuzluklara yol açmaktadır.

Yapılan istatistiklere göre, İstanbulda, gecekondularda bir odaya altı kişi düşmektedir.

Altı kişinin bir odada barınmasının yarattığı sosyal sorunları dikkate almamak, yetkililerin yapabilecekleri en büyük hata olacaktır.

PSİKOLOJİK ETKEN

Bunun yanısıra, psikolojik etkeni de hesaba katmak yararlı olacaktır.

«Başı sokacak bir ev» deyimiyle sembolleşen konut sahibi olmak duygusu, her ailenin hayal âleminde en önemli köşeyi işgâl eder. Bir konut sahibi olmak, insan kafasında en geçerli sosyal güvenlik tedbirinden daha etkili bir güvenlik unsurudur. Kendine güvenmenin gelecek endişesinden kurtulmanın, huzur içinde çalışmanın başlıca yaratıcısıdır.



Bir zamanlar geçerli olmuş, «işçinin zincirinden başka kaybedecek şeyi yok» sloganı, bugün artık gelişmiş ülkelerde hatıra dahi gelmemektedir. Çağımızın sosyal devleti, işçinin kaybedecek şeyleri olmasını sağlamayı, sadece sosyal devlet olmaktan doğan bir görevi yerine getirmek için değil, demokratik rejimi sağlamlaştırmak için de gerekli sayıyor. «Mülkiyet hakkı» nın kutsal sayıldığı rejimlerde, halkın çok büyük çoğunluğunu teşkil eden, emekleriyle geçinenlerin, mülkiyet hakkına saygıyı, sadece kendilerinin de mülkiyetten nasiplerini almaları hâlinde duyacakları çok iyi biliniyor artık. Ve bu olanağın sağlanması, en büyük güvenlik tedbirinden daha geçerli bir tedbir sayılıyor.

«Bir yuvaya kavuşmak» insan, evsiz barksız bir kişi gibi, olayların önünde sürüklenmez, oradan oraya savrulmaz; demir atmış bir gemi gibi, dalgalar ne kadar şiddetli olursa olsun, kendini güven içinde duyar. Demiri etrafında yalpalayan gemi gibi, o da yalpalayabilir, ama hep ayni yerdedir, bilinmez maceralara sürüklenmez.

Yurttaş iş sahibi. İşçi de yuva sahibi olunca, yurtta özlenen düzenlilik kendiliğinden sağlanır; çünki, yuva sahibi kendi kaderini yurdunun kaderiyle birleştirmiştir.

Herşeyin sadece devletin elinde olduğu ülkeler dahi ,bu gerçeğin ışığında hareket etmek zorunluğunu duydukları için, bir konut sahibi olma olanağını işçiye sağlamayı plânlarına almışlardır.

Konut sahibi olmak, yurt dışında çalışan işçilerimiz bakımından da önem taşımaktadır. Onları, bir konut sahibi yapmamız halinde, herşeyleri ile yurda bağlanacak, en küskün şekilde Türkiyeden ayrılmış olanları dahi ekonomimize en fazla katkıda bulunacak düzeye ulaştırmak mümkün olacaktır.

BAZI GERÇEKLER

Hergün yeniden, binlerce kişiyi çarkları arasında yutmaya hazırlanan büyük kentlerimizde, sayıları gittikçe artan gecekonduların mahzun ve titrek ışıkları ile, dev yapılı lüks binaların ışıltısı, büyük uçurumu gözler önüne sermekte, sosyal bunalımların habercisi olmaktadır.

Yapılan araştırmalardan anlaşıldığına göre, Ankara'da nüfusun % 60 dan fazlası, İstanbulda % 50'ye yakını ve İzmirde de % 35'i gecekondularda oturmaktadır.

İstanbulda 42.664 aile tek odada oturmaktadır. 125.994 ailenin konutunda banyo, 38.397 ailenin konutunda da mutfak yoktur. Yine İstanbulda, 84.145 ailenin evinde su, 27.877 ailenin evinde elektrik bulunmamaktadır.

Ankaradaki konutların % 40'ında su, % 15'inde elektrik bulunmamaktadır. Konutların % 35'inde mutfak, % 49'unda banyo yoktur. Yine başkentte, konutların % 30'unda helâ müşterektir.

İşçilerin ise % 70'i gecekondularda oturmakta, dolayısıyla, her zaman ve her konuda olduğu gibi en büyük sıkıntıyı yine işçiler çekmektedir.

KONUT EKSİĞİMİZ

Birleşmiş Milletler Teşkilâtı, geri kalmış ülkelerin, konut sorununu çözümleyebilmeleri için, her yıl, her bin kişi için en az on konut yapılması gereğini savunmaktadır. Bu oran, gelişmiş ülkelerde bin kişiye altı konut şeklinde tavsiye edilmektedir. Bu tavsiyenin tutulması halinde, nüfusu 35 milyon olan bir ülkede her yıl yaklaşık olarak 350 bin konut yapılması gerekmektedir.

Bu hesaba göre, yurdumuzda 1963-1967 yılları arasında yapılması gereken (Birleşmiş Milletler Teşklâtının tavsiyesi) ile yapılan konut sayıları şöyledir :



Yıl	Yapılması gereken	Yapılan	Eksik
1963	296.550	31.179	265.371
1964	303.940	33.381	370.559
1965	311.510	41.509	270.001
1966	319.280	45.203	274.077
1967	327.240	74.695	279.545
Top.	**1.558.520**	**198.967**	**1.359.553**
Or. yıllık	**311.704**	**39.793**	**271.910**

Buna göre, 1963 ile 1967 yılları arasında yapılan konut sayısı, yapılması gerekenden toplam olarak 1.359.553 eksiktir. Bir başka ifade şekliyle, yurdumuzun konut ihtiyacı yılda ortalama 271.910 eksiğiyle karşılanmakta ve bunun sonucu olarak da her geçen yıl biraz daha büyümektedir.

Bir de Devlet Plânlama Teşkilâtının rakamlarına göre konut sorunumuzun durumuna bir göz atmak yararlı olacaktır.

Bugün yaklaşık olarak toplam yatırımlarımızın % 20 si, bir başka ifade şekliyle, gayri safi milli hasılamızın % 4'ü konut yatırımlarına ayrılmaktadır. Bu miktar ayni zamanda, toplam yapı yatırımlarının % 33'ü oranındadır.



Bu oranın para olarak değeri de 1968 yılında 3.632 milyar, 1969 yılında ise, 4.175 milyar liradır. Bu ölçüde bir paranın ayrılmış olmasına rağmen, konut açığımız da kapanmak bir yana, gittikçe büyümektedir. Devlet Plânlama Teşkilâtının hesabına göre, 1967-1970 yılları arasında konut ihtiyacımızın ancak % 37.5'i karşılanabilmiştir. Birleşmiş Milletler Teşkilâtının önerisi dikkate alınacak olursa, açık daha da büyüktür. Bu durumda izlenen politikanın açığı kapatacağını düşünmek mümkün değildir, hatta



açığımızın gittikçe büyüyen bir hızla artacağı da ortadadır. Çünkü, gayri safi milli hasıladan konut yatırımlarına ayrılacak pay daha yüksek bir orana çıkamayacağından, konut yapımına ayrılan para, ancak gayri safi milli hasılanın artışıyla çoğalabilecektir. Devlet Plânlama Teşkilâtında yapılan hesaplara göre ise, gayri safi milli hasılanın artış hızı Birinci Beş Yıllık Plân döneminde, yılda ancak % 3.94 olabilmiştir. Oysa yine Devlet Plânlama Teşkilâtının rakamlarına göre, aynı dönemdeki konut ihtiyacımızın büyüme hızı % 6.6 dır. Sadece bu nedenle bile, her yıl yeniden doğan konut ihtiyacının % 40'ı karşılanamamaktadır.

Bütün bu hesaplar, en iyimser tahminlerle dahi, önümüzdeki iki plân dönemi sonunda, gecekondularda yaşayan nüfusun en az, 8.5 milyon daha artacağını ortaya koymaktadır.

Şu anda gecekondularda yaşamakta olanları da hesaba katarak, 1980 lerde toplam nüfusumuzun dörtte birine yakın kısmı gecekondularda yaşayacak demektir ki, bu ihtimal dahi Devleti derhal harekete geçmek zorunda bırakacak kadar ağırlık taşımaktadır.

KONUT YATIRIMLARI VE EKONOMİ

Bu durumda, karşımıza kalkınma çabaları ve konut yatırımlarına ağırlık verilmesinin ekonomiye yapacağı etki sorunu çıkmaktadır. Nitekim, Devlet Plânlama Teşkilâtı ve diğer ilgili kuruluşlar, konut yatırımların «ölü yatırımlar» olduğunu öne sürerek, bu yatırımların aleyhinde bulunmakta, önlenmesini istemektedirler.

Bu, dar bir açıdan ele alındığı takdirde, doğru sayılabilecek görüştür. Ama bir de ekonominin temel yapısı ve ülke ekonomisine damgasını vuran özelik vardır.

Arsa spekülasyonu ve inşaat sektörünün temel ekonomik faaliyet niteliği kazanması, az gelişmişliğin tipik örneğidir. Karmaşık bir teknoloji gerektirmediği için, az gelişmiş ülkelerde, inşaat sektörü, özel sermayeler için cazip yatırım alanları olmakta-

dır. Bu nedenle de, yapı sektörü diğer sektörlerden daha büyük bir hızla gelişme eğilimi göstermekte, dolayısıyla, buna bağlı yan sanayi kolları da birdenbire ekonomik yapı içinde geniş bir yer kaplamaya başlamaktadır.

Ekonomik yapı içinde bu kadar bir yer kaplayan yapı sektöründe, ne sebeple olursa olsun, meydana çıkan durgunluk bütün ekonomik faaliyeti etkileyen bir krize yol açmaktadır.

Bu, az gelişmiş ülkelerin hepsinde de geçerli olan kuraldır.

1970 yılında çıkarılan finansman kanunlarının getirdiği vergiler, inşaat sektöründe durgunluğa sebep olmuş ve bu durgunluk ekonomimizi de etkilemiş, krize sürüklemiştir.

Bu olay da göstermektedir ki, konut yapımının engellenmesi, ekonomik ve sosyal hayatı bütük bir krize sürükleyecektir. Yapılması gereken, ülke gerçeklerini de dikkate alarak, lüks konut yatırımlarını önlerken, sosyal konut yapımını özendirici tedbirlerin alınmasıdır. Bu şekilde, hem inşaat sektöründe, dolayısıyla ekonomide durgunluk ve krizler önlenmiş olacak, hem de sosyal bir sorunun çözümü için adım atılmış olacaktır.

1000 İŞÇİDEN DÖRDÜ

Bu tedbiireri araştırmadan önce de, şu andaki konut sahibi olma koşullarına kısaca bakmak yararlıdır.

Konut, kısa sürede toplu para gerektiren yatırım türüdür. Oysa, hayatlarını emekleriyle kazananların bu ölçüde bir yatırıma yönelmeleri mümkün değildir. Bu durum göz önüne alındığı için, yurdumuzda konut kredisi müessesesi kurulmuştur. Başlıca konut kredisi veren iki kuruluş da Emiâk ve Kredi Bankası ile Sosyal Sigortalar Kurumudur. Ancak bu kuruıuşların verdikleri kredi dahi soruna köklü bir çözüm getirebilme olanağından yoksundur. Örneğin, 1 Nisan 1962'den 1971 yılına kadar geçen dokuz yıl içinde, Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından, Emlâk Kredi Bankası aracılığıyla açıian kredilerle yapılan ve doğrudan doğruya Sosyal Sigortalar Kurumunca inşa ettirilip, dağıtılan konut topiamı 49.197'dir. 1.313.500 sigortalı işçi olduğuna göre, konut sahibi olma olanağına, dokuz yılda, her yüz işçide, 3,7 işçi kavuşabilmiştir. Bu tempoda hareket edilmesi halinde, işçi sayısının hiş artmaması şartıyla bütün işçilerin bir eve kavuşabilmesi için 240 yıl gibi mantık dışı bir süre geçmesi gerektiği görülecektir. Bu durumda işiçlerin büyük çoğunluğunun bugünkü şartlarda bir ev sahibi olmaları bir hayaldir.

Bu gerçeğin ışığında, sistemi yeniden edilmesi halinde, işçi sayısının hiç artmaalmıştır.

KOOPERATİFÇİLİĞİMİZ

Bunun dışında, kredi mekanizmasının işleyiş tarzı yüzünden, toplu konut yapımına ağırıık verecek geniş kapsamlı kuruluşlar doğmamış, konut politikasının amaçlarına uygun olmayan, «yapıp satma» sistemi ortaya çıkmıştır. Oysa, konunun çözümü için en uygun yolun, ya konut kredisi veren kurumlar tarafından ekonomik nitelikte toplu konutlar yapmak ve kredili olarak ihtiyaç sahiplerine vermek ya da konut kooperatiflerinin geliştirilmesi için gereken tedbirleri almak olduğu Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından da kabul edilmektedir.

Ancak bu tedbirlerin hiçbiri bugüne kadar gerçekleşmemiştir.

Özeilikle, konut sorununun çözümünde büyük yükü taşımak durumunda olan kooperatifler her bakımdan büyük güçlüklerle ərşı karşıya bulunmakta ve bu yüzden de kooperatitler aracılığıyla konut inşa edilmesi yöntemi ülkemizde hemen hemen hiç kullanılmamaktadır. Oysa, bu sistemin ne kadar geçerli olduğu, Türk-İş'in öncülüğünde Ankara'da kurulan 3500 konutluk kooperatifin bütün güçlüklere rağmen aldığı sonuçla görülmüştür. Türk-İş, ayni kooperatifin devamı olarak 4500 konutluk yeni bir site kurulması teşebbüsüne geçmiştir. Ancak, sorunun büyüklüğü yanında Türk-İş'in girişimi, ister istemez mevzii bir teşebbüs olarak kalmaktadır.

1961 Anayasasının açık emrine rağmen, kooperatifleşme, halâ bir devlet politikası hâline gelmemiştir.

1969 yılında yürürlüğe giren Kooperatifler Kanunu da yetersiz kaldığı, ilkel bir takım tedbirlerle yetindiği için Kooperatifçiliğin gelişmesine yardımcı olamamıştır.

Bu durum, Türkiyede yıllardanberi uygulanan kooperatifçilik yönteminin aksaklıkları yüzünden halkın kooperatiflere karşı duyduğu haklı tereddütün halâ sürmesi sonucunu doğurmaktadır.

Ard niyetli kişilerin elindeki bazı kooperatifler, etkili bir kendi kendini denetim sisteminden yoksun bulunuşları, devlet denetiminden de uzak kalmaları yüzünden zaman zaman bütük ölçüde yolsuzluk kaynağı haline gelmişlerdir.

Nitekim, geçtiğimiz aylar içinde Hükümet şu bildiriyi yayınlayarak yurttaşları

uyarmak gereğini duymuştur :

«Son zamanlarda bir takım ard düşünceli kişilerce kurulan yapı kooperatiflerinin yöneticileri, kendilerini bazı Bakanlıklara ve kamu kuruluşlarına yakın kişiler olarak tanıtmak suretiyle, özellikle kooperatiflerine sözde bazı seçkin bölgelerden arsa ve bazı kuruluşlardan kredi sağlanmış gibi görünerek, halkımızın konut edinme konusundaki arzularından yararlanmak ve kooperatiflerine ortak kaydetmek görüntüsü altında kendilerine aşırı ve haksız çıkarlar sağlamaktadırlar.

Bu gibiler hakkında yasalarımıza göre ,gerekli kovuşturmalara başlanılmıştır. Ancak vatandaşlarımızın herhangi bir yapı kooperatiflerine üye olurken, öncelikle aşağıdaki koşulları göz önünde bulundurmaları, kendi özçıkarları gereği olarak görülmektedir.

1 — Kurulan bütün kooperatifler kanunların verdiği yetki, hak ve zorunluluklarla meydana gelmekte olup, bunlara karşı herhangi bir Bakanlığın ve Kamu Kuruluşunun özel bir tutum içinde bulunmayacağının kesin olarak bilinmesi.

2 — Bir kooperatifin tüzel kişiliğini kazanabilmesi ya da yasalara uygun bir niteliğe kavuşabilmesi için, 1163 sayılı Kooperatifler Yasasının 7 maddesi gereğince, Ticaret Sicili Memurluğuna tescil ettirilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan vatandaşlarımızın herhangi bir kooperatife üye olmadan önce, kooperatif yöneticilerinden tüzel kişiliğini kanıtlıyan Türkiye Ticaret Sicili Gazetesindeki kuruluş ilânını ve ana sözleşmesini isteyip okumaları.

3 — Kendilerine para yatırılmak üzere bir banka hesap numarasının verilmiş olması halinde, bu hesap numarasının ilgili kooperatife ait olup olmadığını titizlikle araştırmaları,

4 — Doğrudan doğruya kooperatife yapılan ödemelere karşı alınacak olan senet veya makbuzların, kooperatifin en az iki yetkilisince imzalanmış olmasına özellikle dikkat etmeleri,

5 — Sosyal Sigortalar Yasası kapsamındaki işçilerin, Sosyal Sigortalar Kurumundan kooperatif yolu ile konut kredisi alabilmeleri, ancak kooperatifin, adı geçen kurumca hazırlanmış ana sözleşmeye göre kurulmuş olmasına bağlı olduğundan, Sigortalı vatandaşlarımızın böyle bir kooperatife girmeden önce, Kurumun bölgesel şubelerinden kooperatifin durumunu ve niteliğini öğrenmeleri.

6 — Sigortalı olmayan memur veya serbest meslek statüsündeki diğer vatandaşlarımızın da, sözkonusu kooperatiflere kredi verecek olan kuruluşlardan gerekli incelemeleri yapmaları,

Önemle duyurulur.»

Yasa ve yönetmeliklerle, kredi veren kuruluşların kooperatifleri geçici ve kısa süreli kuruluşlar olarak yorumlamaları da bu çeşit, sahte kooperatiflerin doğmasının bir etkenidir. Nitekim, yasalar, halâ kooperatifleri birer ticari kuruluş olarak kabul etmekte ve bu sosyal kuruluşların üyelerine «ortak» demektedir.

Kooperatifçiliğin gelişmesi için, herşeyden önce bunları sosyal hizmet gören kuruluşları olarak saymak ve mevzuatta da bu yönde değişiklikler yapmak gerekir.

Günümüzde taşımakta olduğu önem ve amacının anlamıyla kooperatifler, ne bir ticari faaliyet yeri, ne de kooperatif yöneticileri ticaret erbabıdır.

Soruna bu gözle bakılmadığı sürece, yurdumuzda kooperatifçiliğin genişleyip, yaygınlaşması mümkün olmayacak ve kooperatiflere karşı, halkımızda giderek artan bir tereddüt, bir kuşku doğacaktır. Bu, sadece konut kooperatifleri açısından değil, ekonomimizin bütün öbür faaliyetleri açısından da ilerde giderilmesi mümkün olmayacak sakıncalar doğurabilecek bir sonuçtur.

Kooperatiflerin, konut ve arsa spekülasyonu yapan müteahhitlerle ayni çizgide düşünüldükleri, özellikle vergi kanunlarından anlaşılmaktadır. Arsa ve konut spekülasyonunu önlemek için getirilmiş vergi kanunları karşısında, hayatı boyunca başını sokacağı bir ev sahibi olmayı hayal etmiş bir işçi ile, durmadan konut yapıp satarak büyük kazançlar sağlayan müteahhit eşit sayılmaktadır.

Spekülatif davranışları önlemenin bir yolu vergilendirme ise, en az bunun kadar geçerli bir yolu da, kooperatifçiliğin geliştirilmesidir.

Kooperatiflerin karşılaştıkları bu zorluklar yüzünden, konut yapımında, yapılan konutların sadece % 5'i kooperatifler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Oysa, bu oran

derhal artırılmadığı takdirde, konut sarununun çözümlenebileceği hayal dahi edilmemelidir.

SORUNUN ÇÖZÜMÜNÜ ENGELLEYEN DİĞER ETKENLER

Konut sorununun çözümünde karşılaşılan öbür etkenler ve ana hatlarıyla önerdiğiniz çözüm yollarını şöylece sıralayabiliriz.

— Konut kredisi mevzuatı ve buna ilişkin çeşitli yönetmeliklerde, konutların yoğun yerleşme bölgelerinde olması göz önünde tutulmuş, hükümler bu doğrultuda saptanmıştır.

Bu koşulun yarattığı en büyük güçlük, olanakları sınırlı kooperatiflerin arsa bulmaları olmaktadır. Uygulamada edinilen tecrübe ve Devlet Plânlama Teşkilâtının görüşü de, sorunun çözümü için toplu konut yapımına önem verilmesi gerektiği yolundadır. Oysa, yerleşme bölgelerinde toplu konut yapımı için arsa bulmak çok zor olduğu gibi, bu tutum, arsa spekülasyonunu teşvik edici niteliktedir. Buna karşı, kentlerden ve çalışma merkezlerinden teşvik edici niteliktedir. Buna karşı, kentlerden ve çalışma merkezlerinden çok uzakta, ulaşım olanaklarının kısıtlı olduğu yerlerde kurulacak toplu konutların da yararsız olacağı ortadadır. Bu durumda, şehirden belli uzaklıkta yeni işçi merkezleri kurulmasının plânlanması ve spekülâtif fiyat artışlarının önüne geçmek için, bu arazinin kamulaştırılması, istek sahibi kooperatiflere, hazine tarafından satılması büyük yararlar sağlayacaktır. Bu durum, hem arsa spekülâsyonunu önleyecek, hem de kooperatiflerin arsa alımında karşılaştıkları yolsuzluk ya da yolsuzluk söylentilerini önleyecektir.

Konut yapımında karşılaşılan bir diğer güçlük, alt yapı hizmetlerinin sağlanmasında görülmektedir. Belediyelerin çeşitli nedenlerle işi çok ağırdan almaları, gereksiz zaman kaybına yol açmakta ve bu da ekonomiye gereksiz yere zarar vermektedir. Zaten formalitelerin uzaması, işlerin sürüncemede bırakılması yüzünden ekonomimizin uğradığı kaybın tesbiti yapılsa, karşımıza çıkacak gerçek, hem yürekler acısı, hem de yüz kızartıcı olacaktır.

Bu bakımdan, işçi yerleşme bölgeleri olarak tesbit edilen yerlerin alt yapı hizmetleri, sadece belediyelere bırakılmamalı, devlet de bu hizmetlerin yapılmasına yardımcı olmalıdır. Zaten bu hizmetlerden birçoğu Aanyasa ile devlete görev olarak verilmiştir. Arsalar, kooperatiflere, ancak alt yapı hizmetleri tamamlandıktan sonra tahsis edilmelidir. Bu durum, şehircilik anlayışı ve plânlamasına da uygun düşecektir.

Bu arada belirtilmesi gereken bir başka nokta da alt yapı hizmetlerinde belediyelerin tutumudur. Belediyeler, alt yapı hizmetlerinin yapımı için gerekli parayı kooperatiflerden peşin olarak tahsil etmekte, sonra da yıllarca, hizmeti yapmamaktadırlar. Öyle ki, yapımı bittiği halde bu hizmetlerin yapılmayışından dolayı aylarca boş bekletilen konutlar vardır.

— Münferit konut inşaatı ya da az sayıda konut inşaasını hedef alan kooperatifler, gereksiz yere, zaman ve güç kaybına sebep oldukları için, bunların birleştirilip, toplu konut yapımına yönelmeleri için, özendirici (vergi indirimi alt yapı hizmetleri yapımında kolaylıklar gibi) tedbirler alınmalıdır.

Belediye sınırları dışında yapılacak toplu konutların belediye formalite ve harçları dışında bırakılması, bu çeşit özendirme tedbirlerinin en önemlisi olacak ve ayni zamanda, işleri çabuklaştıracağı gibi, mali külfeti de azaltmış olacaktır.

Mevzuat bakımından yapılan incelemelerde, konut için de, büyük kooperatifler için de tek dosya açılıp, ayni işlemler yapılmaktadır. Bu durumda, bu çeşit formalitelerin birim konut başına düşen külfeti, toplu konut yapımını hedef almış kooperatiflerde çok düşük olmaktadır. Bu da toplu konut yapımının ayrı bir tercih sebebi sayılmalıdır.

Ayrıca, ısıtma sorunu, toplu konutlarda merkezi ısıtma sistemi sayesinde daha kolay, ucuz ve az tüketimle sağlanabilmektedir.

Büyük yerleşme üniteleri plânlanarak, toplu konutların yanyana gelmesiyle kurulacak, büyük yerleşme alanlarında, üst yapı hizmetlerinin sağlanması da daha kolay olabilecektir.

— Kooperatifleşme ve konut yapımında karşılaşılan bir gerçeğin, açıkça belirtilmesinde de yarar vardır. Gerçekler bir türlü açık söylenemediği, üstü kapalı olarak ihsas edilmeye çalışıldığı için çareleri de bulunamamaktadır.

Yolsuzluk ve rüşvet, bugün alabildiğine artmış, açıkça yapılır olağan işler haline gelmiştir. Rüşvet alabilmek amacıyla, işler kasıtlı olarak uzatılmakta, formaliteler arasında boğulmakta ve bazen en haklı dilekler bile, rüşvet verilmemesi halinde reddedilmektedir.

Bu durum, münferit olmaktan çıkıp, devletin temel sorunlarından biri haline gel-

miştir. Unutulmamalıdır ki, bir devletin temelini sadece aşırı akımlar değil, bu çeşit rüşvet ve yolsuzluklar da sarsar ve Türkiyede bu sarsıntının bulunduğunu inkâr etek de mümkün değildir.

Rüşvet ve yolsuzluk, toplumumuzun, büyük şikâyet konusu olan ortak bir derdi haline gelmiştir.

— Sosyal Sigortalar Kurumunca verilen krediler, belirli bir seviyede dondurulmalı, piyasa koşullarına uyacak şeşilde seyyal tutulmalıdır. İşçiye, sadece arsa ve ilk masraflar yükü bırakılmalıdır.

Sosyal Sigortalar Kurumunun işi çabuklaştıracak, gerekli formalite yüklerini hafifleştirecek yönde tedbirler alması da ayrıca önemli şartlardan biridir. Sosyal Sigortalar Kurumunun alacağı bu çeşit tedbirlerin, herhangi bir yasal değişikliği gerektirmemesi, sadece talimatname ya da prensip kararlarıyla çözümlenecek nitelikte olması, bu kanunu derhal uygulama alanına konulmasını, sağlayabilir.

Bu durumda yapılabilecek tek şey ,toplu konut inşaatı ile birlikte, prefabrik sisteme dönülmesinin de sağlanmasıdır. Gelişmiş ülkelerin, konut sorununu çözümleyebilmek için tek çare olarak saptayıp, geliştirdikleri prefabrik sistemin ekonomiye tek olumsuz etkisi, istihdam hacminde yaratacağı kısıntıdır. Ancak, prefabrik sistemin sağlayacağı ucuzluk sonucunda elde edilecek kâr, yeni yatırımlara yöneleceği için yeni istihdam olanağı yaratabilecektir. Kaldı ki prefabrik inşaata yönelinmesi halinde, bu defa inşaat sayısı artacağı için, istihdam bakımından yine de fazla bir sorunla karşılaşılmayacağı düşünülebilir.

Yurdumuzda prefabrik sistem deyimi, yanlış bir anlamıyla, baraka tipi konutlar görünümü yaratmaktadır. Oysa, kastettiğimiz, yüksek konut tiplerinde uygulanan sistemdir.

Konfederasyonumuzun denetimi altında yapılan toplu konutların inşaı sırasında, kesinlikle saptadık ki, mevcut geleneksel sistemi, prefabrike sisteme dönüştürmeden, konut sorununun çözümü yolunda ufak bir olumlu gelişme kaydedilmesi olanağı dahi yoktur.

Bir diğer önemli etken de prefabrike sistemin tercihi için etken olmaktadır. Geleneksel sistemde uğradığımız, kereste kaybı, ormanlarımız için şimdiden bir tehlike olmaya yüz tutmuştur. Konut yapımının hızlanması hâlinde, ağaç kaybı giderek büyüyecek ve doğal olarak fiyatlar da yükselecektir. İnşaat sırasında, kereste kullanılmasına ihtiyaç hissettirmeyen prefabrik sistemin bu özelliği dahi, başlıbaşına bir tercih sebebi sayılmalıdır.

Bu sistemde kullanılan teknik yöntemler binanın izalasyonunu daha etkili bir biçimde sağladığı gibi, ısı farkının yüksek olduğu ülkemizde, yakıt tüketiminde de tasarrufa yol açacağı için, konutların kullanılmasından sonraki dönemde de devamlı olarak masrafları az olacaktır.

Konut sorununun çözümünde, işin bu teknik yönlerinin de incelenerek prefabrike sistemin gelişip, mümkün mertebe geniş olarak uygulanmasını sağlayacak özendirme tedbirlerinin alınması çok önemli bir adım teşkil edecektir.

SONUÇ

Sonuç olarak, konut sorunu yurdumuz için sosyal yönden olduğu kadar, ekonomik yönden de hayatî bir önem taşıdığını, ekonominin sanayie yönelmesi sonucunda, köyden kentlere doğru hızla gelişen akının sorunu büsbütün ağırlaştırdığını tekrarlamak isteriz.

Sorun, devletin bir an önce ele almasını gerektirecek kadar büyüktür ve geciktirilen her gün, çözümünü de güçleştirmektedir.

Rakamlar, bügünkü tempoda hareket edilmesi halinde konut açığının gittikçe büyüyeceği ve 1980 lerin başında, nüfusumuzun dörtte birinin gecekondularda oturmak zorunda kalacağını ortaya koymaktadır.

Sorunun başlıca çözüm yolu, toplu konut yapımını sağlamak üzere, kooperatifleşmeyi özendirici tedbirler almak, kooperatifler kanununda yapılan değişikliklere rağmen, halâ yeterli olmayan mevzuatı hızla düzeltmektedir.

Bunun yanısıra, formalitelerin ağırlığı, yolsuzluk ve rüşvet baskısının etkili ve gerekirse sert tedbirlerle önlenmesi sağlanmalıdır.

Konut kredisi müessesesi düzeltilmeli. Bu konuda görülen işi ağırlaştırıcı formalitele hafifletilmelidir.

Devlet, toplu yerleşme yerleri tesbit etmeli, buraları kamulaştırıp, alt yapı hizmetlerini gerçekleştirdikten sonra kooperatiflere satmalıdır.

Konut inşatlarında prefabrike sisteme gidilmesini özendirici tedbirler yapılmalı. Vergilendirmede, sosyal konut ile lüks konut arasındaki çizgi, sosyal konut lehine dederinleştirilmelidir.

Bütün bu tedbirlerin alınmasıyladır ki, konut sorunumuz, tehlikeli gelişme hızını kaybedebilecektir.



BİR AYIN İÇİNDEN



Hükümet üyeleri ile işçi temsilcileri arasındaki toplantı Kasım ayı içide yapıldı ve önemli işçi sorunları görüşüldü. Resimde, İstatistik Enstitüsü salonundaki bu toplantıya katılan kalabalık işçi temsilcileri görülüyor.



Türk-İş bünyesinde «Ekonomik Araştırma ve Dökümantasyon Çalışma Grubu» Kasım ayı içide faaliyete geçti. Resimde, Türk-İş Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir, uzman ve kursiyerler toplu halde görülüyor